

Az élet NAP – os oldala

Pedagógia program

T A S Z Á R 2020.

6. változat

Az óvodai pedagógiai program törvényi és jogszabályi háttere

Törvények

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról

Kormányrendeletek

- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 2016/679. számú rendelet - Európai parlament és a Tanács (EU) általános adatvédelmi rendelete, GDPR- törvény
- 229/2012. (VIII.28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény végrehajtásáról
- 48/2012. (XII.12.) EMMI rendelet a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 326/2013. (VIII.30.) Korm. rendelete a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. tv. köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- 15/2013. (II.26.) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

Egyezmény

- 1992. Egyezmény a gyermekek jogairól Egyesült Nemzetek UNICEF

A pedagógiai program tartalmát befolyásoló további dokumentumok:

- Az óvoda Alapító okirata
- EFOP-3.1.5-16-2016-00001 azonosító számú „A tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása” kiemelt projekt Megvalósíthatósági tanulmányában és a Projektközpont által küldött elektronikus levelekben rögzített célok, szempontok

Tartalom

Az óvodai pedagógiai program törvényi és jogszabályi háttere	- 1 -
Bevezető	- 4 -
1. AZ INTÉZMÉNY ADATAI.....	- 5 -
2. HELYZETELEMZÉS.....	- 6 -
2.1 Az óvoda története és mikrokörnyezetének jellemzői	- 6 -
3. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	- 8 -
3.1 Az óvoda személyi feltételei	- 8 -
3.2 Az óvoda helyiségei, tárgyi feltételei, eszközrendszere	- 8 -
3.3 Pedagógia feltételek	- 9 -
4. AZ ÓVODA ÁTFOGÓ, GLOBÁLIS TERVE	- 9 -
4.1 Nevelési alapelveink	- 9 -
4.2 Küldetésnyilatkozatunk.....	- 10 -
4.3 Óvodai nevelésünk célja	- 10 -
4.4 Szemléletmódunkat, nevelésünket befolyásoló egyetemes emberi értékek	- 11 -
4.5 Óvodakép	- 13 -
4.6 Gyermekkép.....	- 13 -
4.7 Nevelőmunkánkhoz szükséges időkeret	- 13 -
5. AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI	- 16 -
5.1 Az egészséges életmód alakítása	- 16 -
5.3 Anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés.....	- 19 -
6. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI	- 21 -
6.1 Játék.	- 21 -
6.2 Verselés, mesélés	- 23 -
6.3 Ének – zene, énekes játék, gyermektánc.....	- 25 -
6.4 Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	- 27 -
6.5 Mozgás.....	- 30 -
6.6 A külső világ tevékeny megismerése.....	- 32 -
6.7 A tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	- 38 -
6.8 Munka jellegű tevékenységek.....	- 39 -
6.8 Az óvoda egyéb programjai, rendezvényei.....	- 41 -
7. SZAKMAI DOKUMENTUMOK, TERVEZÉS	- 43 -
7.1 Az óvodai tervezés szintjei:	- 43 -
7.2 Alapdokumentumaink:.....	- 43 -
8. KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ GYERMEKEK NEVELÉSE ..	- 48 -
8.1 Különleges bánásmódot igénylő gyermek:.....	- 48 -
Kiemelten tehetséges gyermekek fejlesztése	- 49 -
9. GYERMEK ÉS IFJÚSÁGVÉDELMI MUNKA AZ ÓVODÁBAN.....	- 50 -
9.1 Hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek	- 50 -
10. A NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉG NEVELÉSE	- 51 -
11. HIT - és VALLÁSOKTATÁS.....	- 51 -
12. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE	- 51 -
12.1 Együttműködés a családdal	- 51 -
12.2 Szülői közösség.....	- 52 -
12.3 Kapcsolattartás a bölcsődével	- 53 -
12.4 Kapcsolattartás az iskolával	- 53 -
12.5 Óvoda és közművelődési intézmények	- 53 -
12.6 Az óvoda egyéb kapcsolatai.....	- 53 -

12.7 Az intézmény egyéb szolgáltatásai	- 54 -
13. FELHASZNÁLT IRODALOM.....	- 55 -
14. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK.....	- 56 -

Bevezető

„Nem elegendő minden egyes ember akarata,

Szükséges, hogy mindannyian összességükben akarjanak.” (Kooret)

Az élet NAP – os oldala című óvodai nevelési program átfogja a teljes óvodáskor nevelő – fejlesztő munkáját. Készült az Óvodai Nevelés Országos Alapprogram iránymutatása, valamint a módosított közoktatási törvény alapján, figyelembe véve intézményünk helyi sajátosságait, a megváltozott elvárás rendszert és igényeket, az elmúlt évek eredményeit. Nevelőtestületünk fontosnak tartotta, hogy felülvizsgáljuk és a szükséges változtatásokat beépítsük programunkba.

A nevelés elsődlegesen a szülő joga és kötelessége. A családi élet légköre, a szülők életvitele, gondolkodása és magatartása egy életre szólóan nyomot hagy a kisgyermek személyiségében. Programunk az óvoda szerepét a családi nevelés kiegészítőjeként határozza meg. Ez azonban nem mindig elegendő, hiszen gyakran tapasztaljuk, hogy sok esetben szükség van korrekcióra, kompenzációra és a nevelés területein mutatkozó hiányok pótlására.

Programunk alapelve a szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelemben gazdag óvodai élet megteremtése, ahol minden gyermek a saját képességei szerint, annak figyelembe vételével nevelhető, fejleszthető.

Hítvallásunk:

„A növény nem fejlődhet sem szebbre, sem nagyobbra, mint azt természete engedi, mert fejlődésének határai már csírájában rejlenek, de hogy mennyire éri el ezen határokat az a körülményektől függ. Ezt mondhatjuk az emberekről is.”

Az óvoda akkor nyerheti vissza eredeti funkcióját, akkor működik valóságosan nevelési intézményként, ha abban a játék, mint az adott életkor legfőbb és legfejlesztőbb tevékenységi formája megfelelő értelmezést és gyakorlatot élvez. A fejlődés egyik fontos alaptörvénye, hogy minden ember, tehát a kisgyermek is a neki megfelelő tevékenység értelmes gyakorlásában fejlődik. Óvodáskorú gyermekek esetében az egyik ilyen legfőbb tevékenységi forma a játék. Nevelési folyamatunkban a játék szabadsága, a gyermeki választás és a kötelező közötti választhatóság összhangjára törekedtünk.

Kihasználjuk a módszertani szabadság lehetőségét. A témakörök feldolgozása során minden pedagógus maga határozza meg, hogy milyen módszerekkel és milyen ismereteket közvetít nevelő – fejlesztő munkájának eredményesebbé tétele érdekében. Azt azonban mindenkinek feltétlenül szem előtt kell tartani, hogy a cél a gyermek személyiségének teljes kibontakoztatása.

A gondjainkra bízott gyermekek koruknál és fejlettségükönél fogva kiszolgáltatott helyzetben vannak, érdekeik képviselője, szükségleteik kielégítése mindig a felnőttek feladata és felelőssége. Nevelni, szülőnek, óvónőnek lenni az egyik legszebb feladat, ugyanakkor nehéz is. Fontos, hogy ennek a megállapításnak a súlyát a nevelés minden résztvevője, óvónők, dajkák, szülők megértsék és átérezzék. Csak ez jelenthet garanciát arra vonatkozóan, hogy a mindennapok során a gyermekek kiegyensúlyozottan, képességeik maximális kibontakoztatásával fejlődjenek.

Meggyőződésünk, hogy úgy kell közvetítenünk a környező világ értékeit, kultúráját, hogy ez által az óvoda gyermekek érzelmileg, szociálisan, értelmileg és erkölcsileg gazdagodjanak, képességeik kibontakozzanak. Vállalnunk kell a felelősséget, hogy úgy vezessük el őket az iskoláskor küszöbéig, hogy felkészültek legyenek az új és nehezebb feladatokra, de közben meg kell őrizni a boldog, játékkal teli gyermekkort.

1. AZ INTÉZMÉNY ADATAI

Az óvoda hivatalos elnevezése:

Taszári Napsugár Óvoda és Bölcsőde

Az óvoda pontos címe és telefonszáma:

7261. Taszár, Kossuth L. u. 2.

Telefon: 06-30/6491247

Az óvoda fenntartója, címe

Taszár Község Képviselő Testülete

Cím: 7261. Taszár, Lakótelep 8.

Az óvodai csoportok száma:

1999. január 4. napjától 3 óvodai, szeptember 1. napjától 4 óvodai és 1 bölcsődei csoport működött.

2004. szeptember 1. napjától a bölcsődei csoport leválasztása után 4 óvodai csoporttal működik az intézmény.

2013. január 1. napjától többcélú intézményként 4 óvodai és 2 bölcsődei csoporttal üzemel.

2014. szeptember 1. napjától 3 óvodai csoporttal, valamint továbbra is 2 bölcsődei csoporttal működik. Óvodai férőhelyek száma 90 fő.

Az 1999 – ben készült óvodai program készítésében részt vettek:

- Kelemen Zoltánné óvodavezető
- Géryiné Fehér Krisztina óvodapedagógus,
- Tengelyné Orbán Zsuzsanna óvodapedagógus,
- Bálintné Fehér Beáta óvodapedagógus,
- Pámel Bianka óvodapedagógus,

A program benyújtója: Kelemen Zoltánné Óvodavezető

A programot 2004 – ben felülvizsgálta és módosította:

- Fehér Krisztina óvodapedagógus,
- Kelemen Zoltánné óvodapedagógus,

A programot 2013-ban a törvényi előírások szerint aktualizálta:

- Utasiné Kenderák Tímea mb. intézményvezető

A program fenntartó változásra és csoportlétszámra vonatkozó adatait a változások miatt aktualizálta 2015-ben:

- Utasiné Kenderák Tímea intézményvezető

A programot felülvizsgálta és átdolgozta az aktuális elvárési szempontoknak való megfeleltetés céljából 2017-ben

- Bálintné Fehér Beáta és Fehér Krisztina

A programot felülvizsgálta és átdolgozta a jogszabályi változásoknak megfelelően, valamint az EFOP-3.1.5-16-2016-00001 azonosító számú „A tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása” kiemelt projekt Megvalósíthatósági tanulmányában és a Projektközpont által küldött elektronikus levelekben rögzített célok, szempontok alapján 2020-ban:

- Bálintné Fehér Beáta intézményvezető helyettes
- Utasiné Kenderák Tímea intézményvezető

2. HELYZETELEMLÉZÉS

2.1 Az óvoda története és mikrokörnyezetének jellemzői

Taszár Kaposvártól 8-km-re keletre fekszik, a 61-es főút mentén.

A magyar falvakra jellemző település szerkezetet és építkezési módot az 1950-es években megépített katonai reptér és lakótelep gyökeresen megváltoztatta. A honvédségi objektumok a település jelentős részét foglalták el. A hagyományos falvakra jellemző házak mellett 2-3 emeletes, zömmel lapos tetős tömbházai a mai napig meghatározzák a település látképét. Taszár község lakossága kb 2000 fő. A katonai bázis felszámolását követően a településen megváltozott a társadalmi összetétel, egyre több civil család váltotta fel a katonai családokat.

Intézményünk 1999. január 4. napjától működik Taszáron a Kossuth L. u. 2. szám alatt, mint Napsugár Napközi otthonos Óvoda.

1999. január 4-én nyitottuk meg óvodánk kapuját. Ezen körülmények csak ideiglenesen feleltek meg egy gyermekintézmény elvárásainak. Ezt az átmeneti állapotot átvészelve 1999. szeptemberére elkészült egy új épületszárny, mely már minden igényt ki tudott elégíteni.

1999. szeptember 1. óta 4 óvodai csoportban 100 óvodás gyermeknek tudunk biztosítani férőhelyet osztott szervezésű csoportban.

2014. szeptemberétől a gazdasági válság következtében lecsökkent a gyermeklétszám, így 3 óvodai csoporttal és továbbra is 2 bölcsődei csoporttal működünk tovább.

Intézményünkbe Taszárról, Kaposhomokról és Fonóbból járnak gyermekek. Szabad férőhely esetén, körzeten kívüli gyermekek jelentkezését is elfogadjuk. Óvodánk 3 éves kortól az iskolába lépéshez szükséges fejlettség eléréséig, de legfeljebb 7 éves korig biztosítja a gyermekek nevelését, fejlesztését.

Az Nkt. 5. §(1)*A köznevelési intézményekben folyó pedagógiai munka szakaszai a következők:

a) az óvodai nevelés szakasza, amely a gyermek hároméves korában kezdődik, és addig az időpontig tart, ameddig a gyermek a tankötelezettség teljesítését meg nem kezdi,

Az Nkt. 8. §(1)*Az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény, amely a gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készíti fel.

45. § (2)*A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik. A szülő kérelmére a felmentést engedélyező szerv döntése alapján a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt. A szülő kérelmét az iskolakezdés évében január 15-éig nyújthatja be a felmentést engedélyező szervhez.

Óvodánkban osztatlan, osztott, és részben osztott csoportok szervezésére is sor kerülhet, mely függ a jelentkező gyermekek életkori összetételétől.

A szülők többségében nyitottak az intézmény felé, az együttműködés jónak mondható.

A településen, valamint vonzáskörzetében a családok létformája ugyanazokkal a szociológiai jellemzőkkel írható le, mint legtöbb hasonló helyen az országban. Óvodánk lakókörnyezetében a társadalom szinte minden rétege megtalálható. Ebből adódóan a szülők óvodával való elvárásai, igényei is különbözőek. Községünkben kevés a munkalehetőség, ezért a családok többsége ingázik, kis hányaduk mezőgazdasági és ipari vállalkozást folytat. Magas a munkanélküliek, ill. alkalmi munkavállalók száma. Következésképpen növekszik a szociális gondoskodást, gyermekvédelmi támogatást igénybevevő családok száma.

Óvodánk a Kossuth utca északi oldalán a község központjában helyezkedik el. Minden igényt kielégítő gyermekintézmény. Korszerűségét jelzi nemcsak az épület és komfortossága, hanem a berendezése, felszereltsége is. Az épületet parkos, fás, udvar övezi. A növények kiváló alkalmat adnak az évszakok változásainak nyomon követéséhez, megfigyeléséhez, az árnyékos terület a nyári időszakban is lehetővé teszi a tartalmas játékot, tevékenységet az udvaron a nap bármely részében. Az intézmény belső-külső esztétikája igen jó feltételeket teremt az idejövő gyermekek óvodai neveléséhez.

Az óvoda szomszédságában található focipálya jó helyszíne a nagyobb teret igénylő játékoknak, rendezvények megszervezésének. A községben 3 modern felszereltségű játszótér is található, amit kihasználva még inkább élmény gazdagabbá tehetjük a szabadban tartózkodás idejét gyermekeink számára. A község területén rengeteg lehetőség nyílik helyszíni foglalkozások, tanulmányi séták megszervezésére. Az évszakok változásai, állatok, növények megfigyelése, kerti munkák végzése, gyűjtőmunka, környezetvédelmi tevékenység, stb. mind-mind hozzájárul a sokoldalú tapasztalatszerzéshez, a tervezett anyag élményszerű feldolgozásához. Minden évben kirándulásokat, színház, mozi látogatást szervezünk a hozzánk járó gyermekeknek, ezáltal lehetőség adódik más település, a város megismerésére, busszal történő közlekedésre.

A településen, az IKSZT által szervezett gyermek rendezvényeken vehetünk részt. Az intézmény dolgozói és gyermekei aktív résztvevői a településen hagyományosan megrendezett eseményeknek, ünnepeknek, amivel színesítjük azok programjait.

3. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

3.1 Az óvoda személyi feltételei

Az intézményvezető vezető és helyettese irányítja, koordinálja az óvodában folyó pedagógiai, tanügy igazgatási, munkáltatói, gazdálkodási, műszaki, közéleti, minőségirányítási, menedzselési feladatokat.

Az óvoda 3 csoportjában arra törekszünk, hogy lehetőleg 6 képzett óvodapedagógus lássa el az óvónői feladatokat. Nyitottak legyenek a folyamatos megújulásra, szakmai fejlődésre. Az óvodapedagógusok rendszeresen részt vesznek szakmai továbbképzéseken. A továbbképzések célja megismerni a koragyermekkori fejlesztés kiemelt szerepét a személyiség (ki)alakulásában, innovatív szakmai módszertani tudásfejlesztés, az egyéni pedagógus kompetenciák fejlesztése, bővítsék a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel való hatékony bánásmód eszköztárát és az inkluzív szemléleten alapuló pedagógia ismereteiket, módszertani kultúrájukat. Figyelemmel kísérik a szakmai módszertani innovációkat, melyeket beépítenek pedagógiai munkájukba. Munkájukat 3 fő szakképesítéssel rendelkező dajka és egy pedagógiai asszisztens segíti. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységünket 1 fő szociális segítő, heti egy alkalommal segíti. Az óvodában, a szociális segítő az alábbi tevékenységeket végzi: Feladata az egyéni segítség, tanácsadás; A szociális segítő támogatja a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátását is, mivel része az észlelő- és jelzőrendszernek, így rá is vonatkozik a jelzési kötelezettség, amennyiben egy gyermek veszélyeztetettségét tapasztalja, ugyanakkor szociális szakemberként támogatja az óvoda és a család- kapcsolatát.

Az óvoda nyitva tartása alatt, 6:00-17:00 óra között folyamatosan óvodapedagógusok foglalkoznak a gyerekekkel. A csoportok életét a két óvodapedagógus heti váltásban szervezi. A feladatokat együtt tervezik, összehangoltan és megosztva végzik el azokat. Az átfedési idő biztosítja a személyi feltételeket a folyamatossághoz.

A pedagógusok munkáját, nevelőtevékenységét segítik a dajkák, munkájuk hozzájárul az óvodai nevelés eredményességéhez. Csoportonként egy dajka segíti a gondozási feladatok ellátását, az egészséges életmód szokásainak kialakítását. Partnerként vesznek részt az óvoda szépítésében higiénijának megteremtésében. Az óvodapedagógusok bevonják a dajkákat az erkölcsi, szociális képességek fejlesztésébe és a közösségi nevelésbe is.

A sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési tanulási nehézségekkel küzdő gyermekek, valamint az éves ortopédiai szűréseken kiszűrt gyermekek fejlesztését megbízási szerződéssel szakképzett fejlesztő pedagógusokkal, gyógy testnevelővel biztosítjuk. Az óvodában lehetőség van szervezett keretek között részt venni az MLSZ által támogatott grassroots foglalkozásokon, valamint térítés ellenében, igény szerint a délutáni órákban angol oktatásban is részesülhetnek a gyermekek.

3.2 Az óvoda helyiségei, tárgyi feltételei, eszközrendszere

Az óvoda helyiségei:

- ◆ 4 csoportszoba
- ◆ 2 mosdó és WC helyiség
- ◆ Tornaszoba
- ◆ Folyosó (gyermek öltöző)
- ◆ Vezetői iroda
- ◆ Felnőtt öltöző, mosdó, WC
- ◆ Orvosi szoba
- ◆ Vasalószoba

Az óvoda tárgyi feltételei, eszközrendszere

Az óvoda megfelel a kor elvárásainak, eszközellátottsága mindenben segíti az intézményben folyó szakmai munkát. Csoportszobái világosak, kényelmesek, tágasak. A mellékhelyiségek nem átjárhatóak a csoportszobákból, csak megfelelő szervezéssel oldható meg a gyerekek tisztálkodása és toalett használata. 2017-ben került sor az óvoda épületében található mosdók teljes felújítására. A három csoport számára közös udvar áll rendelkezésre, ami jól felszerelt, változatos játék, mozgás lehetőséget

nyújt a szabadban való tartózkodás ideje alatt, valamint a különböző csoportba járó gyermeknek jó alkalmat teremt az együtt játszásra, barátkozásra. Környezetünk berendezési tárgyai, megfelelnek a gyermekek testméreteinek, biztonságosak, kényelmesek, lehetővé teszik a mozgás- és játékgény kielégítését. A gyermekeket-harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal veszi körül. Ez a környezet a megfelelő munkafeltételeknek is eleget tesz, valamint lehetőséget biztosít a szülők fogadására is. Folyamatosan törekszünk arra, hogy tárgyi feltételeinket, azok minőségét oly módon fejlesszük, hogy az megfeleljen a mindenkori igényeknek. IKT eszközök állnak rendelkezésre a megfelelő szintű pedagógiai munka megvalósításához. Maximálisan igyekszünk kihasználni az ezekben rejlő lehetőségeket.

Óvodánk eszközrendszere folyamatosan bővítésre és fejlesztésre kerül. Különös hangsúlyt fektetünk a készségfejlesztő, mozgásfejlesztő és IKT eszközök beszerzésére.

3.3 Pedagógia feltételek

Szakmai munkánk minőségének javítása érdekében a folyamatos fejlődést tartjuk szem előtt. Ennek érdekében tájékozódunk a jogyakorlatokról, igyekszünk kihasználni a pályázati lehetőségeket, szakmai kompetenciáinkat továbbképzésekkel fejlesztjük, bővítjük. Az eredményes pedagógiai munka megvalósulásához elengedhetetlen a belső és a külső erőforrások ésszerű és megfelelő mértékű, kiegyensúlyozott felhasználása. A fejlődés egyik fontos forrása a az intézményen belüli tudásmegosztás.

4. AZ ÓVODA ÁTFOGÓ, GLOBÁLIS TERVE

„A mai gyermekek szüleinek neveléséről már lekéstünk, a holnap szüleinél kell munkánkat kezdenünk, akik ma még gyerekek.” (Alfréd Adler)

4.1 Nevelési alapelveink

- A gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.
- A nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását.
- Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.
- Közös élményekre épülő, közös tevékenységek, különös tekintettel a játékra, melyben biztosított az óvodás korú gyermekek testi, szociális és értelmi, érzelmi képességeinek egyéni – és életkor specifikus alakítása.
- A gyermeki szükségleteket kielégítő, érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése.
- Igazi boldog gyermekkor biztosítása, melyben jut elegendő idő játékra, mesére, mozgásra. Melyben a gyermek, segítő, vezető felnőtt társakra találhat és lehetősége van a hasonló korú társak körében szerzett személyes tapasztalaton nyugvó tanulásra.
- Az óvodában a gyermeket vagy hozzátartozóit származása, vagyoni helyzete, színe, neme, vallása, nemzeti, etnikai hovatartozása miatt hátrányos megkülönböztetés nem éri.
- Az inkluzív nevelési gyakorlatnak köszönhetően a mindennapokban olyan nevelési, tanulási környezetet biztosítunk a gyermekek számára, melyben a gyermekek értékesnek, elfogadottnak érezhetik magukat, amelyben megtanulják tisztelni, elfogadni a különböző kulturális közegekből, a különböző társadalmi rétegekből jött társaikat, a különleges bánásmódot igénylő, és a hátrányos helyzetű gyermekeket is.
- Az óvodapedagógus az inkluzív nevelési folyamat során, olyan nevelési és tanítási módszereket használ, ami egyben elősegíti a gyermekek integrációját a közösségbe.
- A gyermek személyiségének, képességeinek, tehetségének kibontakoztatása –az életkornak megfelelő műveltségterületek eszközrendszerével.

- Minden gyermeket megillet a neki megfelelő sajátos bánásmód, a követelményszint életkornak és egyéni képességeknek megfelelő biztosítása.
- Tolerancia, elfogadó magatartás a halmozottan hátrányos helyzetű, a sajátos nevelési igényű, illetve beilleszkedési-, magatartási-, tanulási zavarral küzdő gyermekekkel, családokkal.

4.2 Küldetésnyilatkozatunk

Az óvodánk feladatának tekinti esélyteremtő szerepének és hátránykompenzációs képességének erősítését.

Ennek érdekében fontosnak tartjuk

- a nevelőtestület átfogó, intézményre szabott, belső intézményi innovációt támogató és komplex (kiemelten pedagógiai) fejlesztési programokba való bekapcsolódását,
- helyi, területi és regionális ágazatközi együttműködések kialakítását, működtetését, fenntartását a kitűzött célok elérése érdekében,
- a minőségi nevelés nyújtásához szükséges komplex fejlesztést, valamint a lemorzsolódás szempontjából veszélyeztetett csoportok tanulási sikerességének elősegítését, az egyenlő esélyek megteremtését.

4.3 Óvodai nevelésünk célja

Nevelési cél: elősegíteni az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkentését, az életkori és az egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével.

Olyan gyermekeket kívánunk nevelni, akik fejlett kommunikációs készséggel és beszédkultúrával rendelkeznek. Megismerő funkcióik kifejlődtek, érzelmi életük kiegyensúlyozott, szociális magatartásuk alkalmassá teszi őket a közösségbe való tevékenykedésre, az iskolai élet megkezdésére. Nevelő munkánkkal hozzájárulunk ahhoz, hogy környezetét, hagyományait ismerő és tisztelő, környezetével kiegyensúlyozott viszonyban élő, embertársait szerető, toleráns felnőttekké váljanak.

Fő törekvésünk, hogy a gyermekek társaikkal és a felnőttekkel való együttműködés során elsajátítsák az együttélés szokásait, megtanuljanak figyelni, alkalmazkodni, együtt érezni egymással, miközben tolerálják egymás másságát. Azon dolgozunk, hogy e feladat sikerességéhez szükséges feltételeket folyamatosan javítsuk, a lemorzsolódás szempontjából veszélyeztetettséget növelő tényezők azonosítását követő, célzott és személyre szabott beavatkozások megvalósításával. Céljaink eléréséhez szükségünk van partnereink támogatására, ezért a helyi köznevelési intézmények hálózatos kapcsolódásának, külső és helyi kapcsolatainak erősítésére, tovább építésére, helyi, területi és regionális ágazatközi együttműködések fejlesztésére törekszünk.

Hisszük, csak közös együttneveléssel tudjuk formálni, alakítani a gyermekeket annak érdekében, hogy biztosan eligazodjanak majd a világban. Munkatársaink széleskörű szakmai felkészültsége, innovációs törekvései, minőség iránti elkötelezettsége jelentik a biztosítékot céljaink eléréséhez.

- A pedagógiai programunk részeként egészségfejlesztési program keretében a gyermekeinket személyiségük sokoldalú fejlesztésével, egészséges életmódra való nevelésével, korszerű ismeretek és a környezettudatos szemlélet közvetítésével, versenyképes tudást nyújtva felkészítjük az eredményes további tanulmányokra.
- Egyén a közösségben: Célunk, hogy hagyományainkra, tapasztalatinkra és az óvodánk pedagógiai programjára építve - kialakítsuk és fejlesszük gyermekeinkben az örök emberi erkölcsi értékeket:
  - az egyén tiszteletét,
  - a humánus gondolkodást,
  - a közösség iránti felelősségvállalást,
  - az empátiát, a toleranciát és
  - mindazokat az alapvető képességeket, melyek a békés úton való konfliktusrendezést, a békés egymás mellett élést segítik. Célunk, hogy fejlődjön a gyermekek felelősségérzete önmaguk, szűkebb és tágabb környezetük, nemzetünk és hazánk iránt.

4.4 Szemléletmódunkat, nevelésünket befolyásoló egyetemes emberi értékek

Olyan támogató tanulási környezetet alakítunk ki, amelyben minden feltétel adott ahhoz, hogy a gyermekek tanulási képességeik optimálisan fejlődhessenek. Célunk, hogy gyermekeink tanulási kompetenciáit egyéni képességeinek megfelelő fejlesztésével megalapozzuk az egész életen át tartó tanulás igényét és képességét. A fenntartható fejlődésre irányuló környezeti nevelésünk során is az élethosszig történő tanulás elvét és gyakorlatát érvényesítjük. Az egész életen át tartó tanulásra való alkalmasság számos tanulási helyzet és kihívás iránti szükséglet és indítékok korai megalapozását jelenti, az óvoda preventív funkcióját megerősíti. Az információs társadalom digitális állampolgárját célzó, valamint az IKT eszközöket használó, rugalmas tanulási utakat biztosító szemléletet előtérbe helyező nevelés-oktatás megvalósítására törekszünk, az életkori sajátosságok megerősítése mellett. A tanulásban, neveltségben lemaradó gyermekeknél a lemaradás, lemorzsolódás okait azonosítjuk, egyéni fejlődési tervet biztosítunk, eredményeinket mérjük és értékeljük. Munkánkban az e pedagógiai programban meghatározott módszerek mentén az óvodapedagógusok változatos, egyénre szabott módszerekkel végzik nevelőmunkájukat.

Gyermekkorban a „jó” tanulása, annak „rossztól” való megkülönböztetése a felnőttek segítő közreműködésével történik, a példaadás, személyes élmények és tapasztalatok megszerzése, átélése útján. Minden felelősen gondolkodó pedagógusnak, intézménynek el kell gondolkodnia azon, mit lehet, mit kell tennie azért, hogy az embert emberré tevő tartalmak a tudás meghatározó elemeivé váljanak.

A szocializáció szempontjából különös jelentőségű a közös élményekre épülő közös tevékenységek gyakorlása. Ezért olyan óvodai élet szervezése kívánatos, amely segíti a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (pl.: együttműködés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség, összetartozás, őszinteség, fegyelem, szorgalom, szeretet, udvariasság stb.) és akaratának (pl.: önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat stb.) fejlődését.

Pedagógus képünk jellemzőit az alábbi táblázat foglalja össze

Érzelmeinkre irányuló értékek	Megismerésre való törekvés	Morális értékek	Kulturális értékek
Összetartozás	Tudásszerzés	Fegyelmezettség	Az „élet” tisztelete
Együttműködés	Érdeklődés	Becsületesség	
Segítőkészség	Önképzés	Őszinteség	
Együttérzés	Önállóság	Szeretet	
Egymásra figyelés	Feladattudat	Szorgalom	Környezetvédelem
Másság elfogadása		Akarat	Család és haza
Önfegyelem		Udvariasság	Hagyományápolás
Tolerancia		Az „én” tisztelete	
		Hűség	

A gyermek azonosulni akar az általa kedvelt személlyel. Az óvodai dolgozó jelenléte biztonságot, nyugodtságot nyújt számára. Példaértékű legyen, hogy mit és hogyan mondunk és cselekszünk. Meghatározó, hogy milyen emberi értékekkel rendelkezünk. Az óvodai dolgozók megnyilvánulásai beépülnek a gyermek személyiségébe, ezért nagyon fontos a pozitív modell. A pozitív, elfogadó légkör elősegíti, megalapozza a gyermekcsoportban egymás elfogadását, a segítségnyújtás és az elvárások helyes arányának megtanulását. Alapvetőnek tekintjük, hogy az intézményünkben dolgozó pedagógusokra vonatkozóan:

Gyermekekkel való kapcsolatára jellemző legyen:

- Tartsa tiszteletben a gyermek személyiségét, emberi méltóságát
- Optimizmus, hivatásszeretet jellemezze
- Az egyéni különbségeket fogadja el, erre nevelje és a gyermekeket is
- A gyermekek életkorának, fejlettségének és személyiségének megfelelő eljárásokat, módszereket válasszon
- Jellemezze az együtt érző, megértő, elfogadó attitűd, mely nemcsak a gyermekekkel, hanem a szülőkkel, kollégákkal való kapcsolattartásában is jelenjen meg.
- Anyanyelvi-kommunikációs magatartása pozitív modellként szolgáljon

A szülőkkel való kapcsolatára jellemző legyen:

- A kölcsönös tisztelet és megbecsülés, együttérzés, segítő szándékú közeledés
- A gyermekekről nyújtott teljes valós, de tapintatos információ nyújtson
- A családi vonatkozású információkat titokként kezelje

Az intézménnyel való kapcsolatára jellemző legyen:

- Jó szándékú és tiszteletteljes viszony jellemezze a kollegiális munkakapcsolatát, óvónő-óvónő, óvónő dajka, óvónő pedagógiai asszisztens között.
- A nevelőtársak, szakmai vezetők észrevételeit fogadja nyitottan
- Az óvoda belső életével kapcsolatos információkat kezelje titokként
- Azonosuljon az intézmény értékrendszerével
- Ismerje az intézmény dokumentációit
- Legyen aktív tagja az intézménynek
- Legyen igénye a folyamatos önképzés, továbbképzésen való részvétel, a megújulni akarás képessége
- Törekedjen az intézmény jó hírnevének megteremtésére
- Legyen innovatív, ötleteivel, kezdeményező készségével járuljon hozzá az intézmény működésének fejlesztéséhez

A nevelőmunkát segítő dajka személyisége:

- munkájával az óvodapedagógus partnere és támogatója, aki képes azonosulni a nevelési elveinkkel, céljainkkal, módszereinkkel;
- gyermekszerető
- viselkedésével, személyes példájával, kommunikációs- és beszédmintájával pozitívan hat a gyermekekre;
- átérzi munkájának fontosságát, partner a gyermeknevelésben;
- feladatait lelkiismeretesen, körültekintően látja el;
- a gyermekek érdekében tiszta, higiénikus, biztonságos környezetet biztosít;
- az óvónő irányítása mellett a napirend és a heti rend alapján aktívan vesz részt a csoport életében, a gyermekek gondozásában, étkeztetésében, a különféle tevékenységekben, valamint a gyermekprogramokon, kirándulásokon;
- példamutató magatartásával hozzájárul az óvodai nevelés eredményességéhez;
- rendelkezik a dajkai munkakör betöltéséhez szükséges kompetenciákkal

4.5 Óvodakép

Az óvoda a gyermekek és a családok szükségleteit megismerve alakítja ki a fejlesztő stratégiát. A gyerekek fejlődési szükségleteihez igazítjuk az óvodai nevelési programot és segítünk nekik olyan messzire eljutni az óvodai évek alatt, hogy alkalmasak legyenek az iskolai életre.

Családias hangulatban,, szerető, figyelmes és toleráns felnőttek jelenlétével biztosítjuk a gyermekek számára személyiségük szabad kibontakozásának lehetőségét, valamint a szülői ház nevelésének folytatását, megerősítését, illetve szükség esetén segítségét. Nyitottak vagyunk a partneri elvárások iránt, de mindennapjainkat a szakmaiság és a gyermekek mindenekfelett álló érdekét meghatározó és szolgáló szempontok határozzák meg.

Gyermekeinkkel való kapcsolatunkban alapvető minden gyermek elfogadása, a türelem, a tolerancia. Igyekszünk a lemorzsolódás szempontjából veszélyeztetettséget növelő tényezőket a beazonosítás után személyre szabott beavatkozásokkal csökkenteni, elhárítani. Ennek minél hatékonyabbá tételét segítjük elő azzal is, hogy erősítjük partneri kapcsolatainkat köznevelési intézményekkel helyi, területi és regionális szinten egyaránt.

Óvodánk a gyermekek örömét és a szülők megelégedettségét szolgálja. Gyermekszeretetünk, hivatástudatunk, szakmai felkészültségünk biztosíték arra, hogy értékeinket nemcsak megőrizni, de folyamatosan megerősíteni is képesek vagyunk.

4.6 Gyermekekép

Az óvodai nevelésünk központja a gyermek, aki mással nem helyettesíthető szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben egyaránt egyedi személyiség valamint szociális lény egyszerre. Folyamatosan fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg.

Az óvodai nevelés elsődleges célja, hogy a családi nevelést tiszteletben tartva és azt kiegészítve, a gyermeki szabadságot és jogaikat szemelőt tartva úgy neveljünk, hogy az idejéről óvodásainkból a környezetével (természet, társadalom) kiegyensúlyozott viszonyban élő a hagyományokat tisztelő toleráns felnőttek váljanak.

Nevelésünk gyermekközpontú, befogadó ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítésére törekszünk, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, és meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Értékként fogadjuk el az egyéni különbségeket (a másságot, az egyedit, az eltérőt), azokat, amelyet összeegyeztethetők mások érdekeivel és méltóságával. Alapvető feladatnak tekintjük a harmonikus fejlesztést. Fontos számunkra, hogy a gyermek legyen a világra nyitott, felfedező, tapasztalatait, ismereteit, élményeit aktívan dolgozza fel. Legyen nyílt, őszinte, segítőkész, magát és másokat elfogadni tudó, együtt érző, toleráns.

Fontos, hogy a gyermek az óvodáskor végére a különbözőségekkel természetes módon éljen együtt, korának megfelelő mértékben legyen empátikus, szolidáris.

Törekszünk az eredményes óvoda-iskola átmenet megkönnyítésére a gyermekek számára. Azon dolgozunk, hogy alakuljon ki szükségletük az egészséges életmódra (mozgás, korszerű táplálkozás, egészségügyi szokások). Sajátítsák el az önkifejezés módját (művészeti tevékenység, mozgás). Igényeljék a játékot és keressék az együttműködést társaikkal, egyeztessék elképzeléseiket. Biztosítva legyen számukra a szabad játék, melynek kitüntetett szerepe van a gyermek óvodai élete során.

Mind ezek mellett az óvodai nevelés szakaszában, mely a gyermek 3 éves korában kezdődik és addig az időpontig tart, ameddig a gyermek a tankötelezettség teljesítését meg nem kezdi, elősegítjük a társadalmi egyenlőség megvalósítását a hátrányok csökkentését.

4.7 Nevelőmunkánkhoz szükséges időkeret

A napirend-hetirend javaslat, tájékoztatást nyújt arról, hogyan épülnek egymásra a különböző tevékenységek. A javaslat alapján minden csoportban az óvodapedagógus pár dolgozza ki a gyermekek számára leginkább ideális napirendet, heti rendet, figyelembe véve a csoport életkor szerinti összetételét, létszámát, évszakok adta lehetőségeket, és a másik csoport által kialakított napirendet is. Napirend a szorgalmi időszakban és a nyári időszakban kismértékben eltérő lehet.

A napirend kialakításának szempontjai:

- Folyamatos, hosszú játékidőt biztosítson
- Megfelelő időkeret álljon rendelkezésre az ismeretszerzésre
- Folyamatos étkeztetés, önkiszolgálás feltételeit minél rugalmasabban biztosítsa
- Gondozási feladatok kiemelt szerepet kapjanak
- A gyermekek életkorából adódó különbségeket vegye figyelembe
- Az egy csoportba járó különböző életkorú gyermekek igényeit próbálja szem előtt tartani
- A mosdóhasználat összehangolása miatt, alkalmazkodjon a másik csoporthoz
- Lehetőség szerint minimalizálódjon, szűnjön meg a felesleges várakozási idő

A folyamatos és rugalmas napirend lehetővé teszi, hogy egyéni képesség és igény szerint végezzék a gyerekek a tevékenységeket.

A napot nagy intervallumokra bontjuk, minél kevesebb tevékenység idejét határozzuk meg (pl.: étkezés kezdete, délutáni felkelés legkorábbi ideje).

Tanévenként a szeptember (kisebбекnél az október is) a szokásrendszer megalapozásának az ideje. A gyerekeknek pontosan tudniuk kell, hogy mit kell tenniük, hogyan kell viselkedniük, ha egy-egy tevékenységbe be akarnak kapcsolódni, vagy éppen be akarják fejezni azt. Az ésszerű szabályok megkönnyítik az óvodai életet minden gyermek számára. A nap folyamán rendszeresen visszatérő tevékenységek állandó ismétlődése érzelmi biztonságot teremt a kisgyermek számára, könnyebb eligazodást tesz lehetővé az időben. A napirendben egymást követő szakaszok támpontot adnak a gyermekeknek ahhoz, hogy el tudjanak igazodni, könnyebben alkalmazkodjanak az óvodai szokás és szabályrendszerhez.

Ajánlott napirend:

6 ⁰⁰		JÁTÉK	Óvodába érkezés
			Folyamatos reggeli
			Kezdeményezések
			játékba integrált fejlesztés
			Egyéni fejlesztés
			Kötött és kötetlen foglalkozások
			Séták
			Játék az udvaron
			Mozgás
			Ebéd kezdete
			Gondozási feladatok
			Ágyazás
			Pihenés előtti mese, zene
			Folyamatos ébredés
			Gondozási feladatok
			Uzsonna
			Szabadon választott tevékenység hazamenetelig
17 ⁰⁰			

Óvodánkban a közös WC és mosdó miatt 15 perces eltolással az óvónők közös egyeztetéssel hangolják egybe a napirendet, úgy, hogy a folyamatosság ne nagyon sérüljön.

Hetirend:

A heti rendben meghatározott napon tervezzük a kötött mozgás tevékenységet, mert a tornaterem használatát három gyermekcsoportnak kell összehangolnia. A többi tevékenység szervezését az adott csoport óvodapedagógusai tervezik, alakítják, az általuk kidolgozott tematikusterv és az adott hét, nap tevékenységei alapján.

A tematikus terv fő témakörei határozzák meg a heti rendben a heti tervek tevékenységeit. A heti tervek konkrét műveltség tartalma szorosan kapcsolódik a fő témakörhöz, melyet a külsővilág tevékeny megismerésének témája határoz meg általában. Ez a szemlélet biztosítja a téma sokoldalú feldolgozását. Az ismeretanyag közvetítése nem elkülönített foglalkozási áganként, hanem több esetben komplex tevékenységek keretében valósul meg. A heti tervekben megfogalmazott tevékenységek a gyermekek fejlettségi szintjének megfelelően lineárisan és koncentrikusan egymásra épülnek. A tervezett tevékenységek, valamint azok feldolgozásának módja biztosítja az ismeretanyag egymásra épülését. Számptalan variációval az adott óvodai csoport és a gyermek igényeinek, képességeinek figyelembe vételével, az aktuális időjárás, váratlan lehetőségek kihasználásával sokszínűen megvalósítható a témák feldolgozása.

5. AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI

Ebben a fejezetben végig járjuk az óvodai nevelés területeit, tevékenységeit. Meghatározzuk céljainkat, feladatainkat, megnézzük a nevelési folyamatban elfoglalt helyét, a keletkező lehetőségeket és megfogalmazzuk az óvodáskor végére elérendő fejlődési eredményeket. Ezek alapján meg tudjuk határozni a sikeres nevelésünk legfontosabb tennivalóit, sikerkritériumait.

5.1 Az egészséges életmód alakítása

Célja: A gyermek testi fejlődésének elősegítése. Testi – lelki elégedettség és harmónia biztosítása az óvodai élet során. A gyermek testi fejlődésének elősegítése. Az egészséges életvitel igényének alakítása, az egészségtudatos gondolkodás kialakítása az óvodai életet követő életszakaszokban.

Feladatok:

- ▶ A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos óvodai környezet kialakítása.
- ▶ Egészséges életmód, testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása
- ▶ Nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése
- ▶ A gyermek megfelelő gondozottságának biztosítása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.
- ▶ A gyermek alapvető fizikai szükségleteinek kielégítése, harmonikus mozgásfejlődés elősegítése, a testi képességek fejlődésének segítése.
- ▶ Szokások megalapozása, melyek az egészséges életvitelhez szükségesek
- ▶ A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- ▶ A családok egészséges életvitelének segítése, életmódbeli szokásainak befolyásolása az egészséges nemzedék felnevelése érdekében
- ▶ A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- ▶ Megfelelő szakemberek bevonásával rendellenességek megelőzése, korai szűrése, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Helye a nevelési folyamatban:

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása az óvodáskortól kiemelt jelentőségű. Segíti a kisgyermek szükségletének kielégítését, elősegíti növekedését, fejlődését, hozzájárul egészségének megőrzéséhez, jó közérzetéhez. A gyermekek napjuk nagy részét az óvodai környezetben töltik. A gazdag tárgyi környezet, ha megfelel az egészségügyi előírásoknak és esztétikus, akkor jó alapot ad az óvodai nevelőmunkához.

A csoportszobák megfelelő nagyságúak, nagy ablakfelülettel rendelkeznek, megfelelőek a fényviszonyok. Redőnyök és sötétítő függönyök segítségével változtatható a fény mennyisége. A szobák több funkciót betöltve alkalmasak a változatos játéktevékenységre, foglalkozások megtartására, étkezésre, pihenésre.

A berendezési tárgyak igazodnak a gyermekek méreteihez, esztétikusak. A bútorzat a gyermekek által könnyen mozgatható, formai kivitelezése megfelel a követelményeknek. A bútorzat változtatásával alkalmas a terem mozgásfejlesztő eszközök alkalmazására is. A gyermekek által használt eszközök elérhető magasságú polcokon nyernek elhelyezést. Testi épségük megóvását szolgálja, a meghibásodott tárgyak és eszközök javítása, illetve használatból való kivonása.

Az öltöző a folyosó területén került kialakításra. A gyermekek zsákja, ruhája cipője külön jellel ellátott helyen van, így minden kisgyermek könnyen megtalálja a saját holmiját. A folyosó falain helyeztük el a szülők számára az információs táblákat. Itt található továbbá a gyermeki munkák kiállítására alkalmas mini galéria, melyen a szülők és a másik csoport gyermekei is megnézhetik az alkotásokat.

A mosdóban helyeztük el a gyermekek jellel ellátott törölközőjét, fogmosó felszerelését. A WC helyiségeket válaszfal határolja, tiszteletben tartva a gyermekek személyiségi jogait. Tornatermünk folyamatos fejlesztés alatt áll. Felszerelését az évek során fokozatosan gyarapítjuk a gyermekek mozgásának fejlesztésére alkalmas eszközökkel.

Az udvar elsősorban a gyermek természetes mozgásigényének kielégítését szolgálja. Rendelkezésünkre áll betonos, füves terület, fedett terasz és homokozó. Az udvar egy része melegebb időben megfelelő árnyékot biztosít a játszó gyermekek számára, másik rész alkalmas napfürdőzésre is. A homokozó kedvenc tartózkodási helyük a gyermekeknek. Fontos a homok évenkénti cseréje, valamint naponkénti fellazítása, szükség esetén locsolása. Udvarunkon van letelepített csúszda, mászóka, továbbá mobil játszótér is színesíti a játéklehetőséget. Ezek használata folyamatos felnőtt felügyeletet igényel a gyermekek testi épségének megőrzése érdekében.

Az egészséges életmód gerincét a mindennapi cselekvések ismétlődési rendje, reprodukciója alakítja, melyek szokássá válnak. A folyamatos napirendet figyelembe véve igyekszünk elérni, hogy a nagycsoportos gyermek tanév végére megközelítse az iskolai élethez szükséges fejlettségi szintet.

Az egyes csoportokban dolgozó felnőttek úgy koordinálják munkájukat, hogy a szokások gyakoroltatása során egyformán irányítsanak, követeljenek.

Az óvodai étkeztetés megfelel a hatályos közétkeztetési rendelet által meghatározott táplálkozás és egészségügyi előírásoknak. Ebből következően a gyermekek változatos, megfelelő összetételű és egészséges ételt kapnak az óvodában. Fontos feladatunk az új ízek, alapanyagok, összetevők megismertetése, megszerettetése a gyermekekkel. Az étkezési szokásokat úgy alakítjuk, hogy a várakozási idő a lehető legrövidebb legyen. Az étkezés óvodai feltételei önkiszolgálással és napos tevékenységgel valósulnak meg. Fontos az esztétikus terítés és kulturált étkezési szokások kialakítása.

A testápolással kapcsolatos feltételeket a gyermekek életkoruknak megfelelően, fokozatosan önállósodva végezhetik. Az önállóság mellett fontos a felnőtt állandó segítőkész jelenléte, példamutatása. Az öltözködéskor is az életkori sajátosságok dominálnak, kezdetben sok aktív segítségadás, később részleges, majd teljes önállóságra való törekvés jellemző. A pihenés, alvás a gyermek egyéni alvásigényének kielégítését, testi fejlődését szolgálja. A pihenéshez szükséges nyugodt, csendes környezet megteremtése minden dolgozó feladata.

Fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- > Önállóan mosakodik, törölközik. Figyelmeztetés nélkül kezét mos. Vigyáz a mosdó rendjére.
- > Önállóan, rendeltetésszerűen használja a WC-t.
- > Önállóan mos fogat, a fogápoló szereket tisztán tartja.
- > Szükség szerint önállóan, megfelelő módon használja a zsebkendőt.
- > Önellátás, önkiszolgálás során munkatempója megfelelő.
- > Önállóan tevékenykedik, észreveszi az ellátható feladatokat, segítséget nyújt társainak és a felnőtteknek.
- > Ügyel az étkező asztal és környezete rendjére.
- > Helyesen, rendeltetésének megfelelően használja az evőeszközöket.
- > Figyel saját személye és környezete rendjére, gondozottságára.
- > Helyesen, megfelelő sorrendben önállóan hőmérsékletnek megfelelően öltözik, vetkőzik, ruháját rendbe rakja.
- > igényükké válik a rendszeres mozgás
- > Ismerik az egészséges étkezési szokásokat

5.2 Érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Célja: A gyermekek egyéni érdekeiknek, tulajdonságainak, képességeinek kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normái alapján. Érzelem gazdag, kiegyensúlyozott, társas kapcsolataiban toleranciával, empátiával rendelkező gyermek nevelése.

Feladatok:

- ▶ Szeretetteljes, érzelmi biztonságot nyújtó, családi légkör megteremtése a beszoktatástól az óvodáskor végéig. Anyás beszoktatás megvalósítása minden óvodai csoportban igény szerint.
- ▶ Az óvodapedagógus feladata a közösség fejlesztése megvalósítása. Értékek, normák, közvetítése, élménybefogadás képességének fejlesztése. Az együttélés és a viselkedés szabályainak elsajátíttatása, az érzelmi zavarok tompítása, leépítése.
- ▶ Az érzelmek kifejezőképességének fejlesztése. Az ösztönök és az érzelmek irányításának fejlesztése. Az óvoda segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, öntudatának alakulását, és engedjen teret az önkifejező törekvéseinek.
- ▶ Ösztönző rendszer működtetése a helyes viselkedési szabályok, szokások rögzítése érdekében (jósgátábla, bábok használata)
- ▶ A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása. Az érzelmekre épülő kapcsolatleremtő és megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében.
- ▶ Máság, különbözőség megértetése, elfogadtatása
- ▶ óvodánk hagyományainak, ünnepeinek megszervezése hagyományteremtő szándékkal, közös élmények megteremtésével az összetartozás érzésének megerősítése.
- ▶ Önismeret, felelősségérzet, önbecsülés fejlesztése

Helye a nevelési folyamatban:

Az óvodai gyermekközösség kialakítása a tevékenységek rendszerén keresztül valósul meg. Az óvodában minden tevékenységnek a gyermek egyéni örömein túl a közös élményt is erősíteni kell. A társas kapcsolatok, a közös munka, az együtt játszás és a foglalkozások rendszere is az együvé tartozás érzését erősíthetik.

Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs légkör vegye körül. A családi légkörben kialakul a gyermek érzelmi kötődése társaihoz és a felnőttekhez egyaránt. A közös élmények az óvodáskor végéig biztosítják a közösség fejlődését, az együttműködő képesség magasabb szintű fejlettségét. Az óvónő irányítója és tagja is ennek a közösségnek, melyben társa a gyermekeknek. A felnőtt és gyermek között a demokratikus partnerviszony kialakulása a cél.

A gyermekek egymás közötti és a felnőttel való kapcsolatában egyaránt a szabadságra, a nyíltságra és az őszinteségre kell építeni. A tevékenységekhez biztosítani kell a kellő szabadságot a pontos határok megjelölésével.

A gyermekek neveléséhez először meg kell teremteni a jó kapcsolatot a szülőkkel, hogy bizalom alakulhasson ki az együtt neveléshez. Az óvoda nyitottsága az óvodás kor végéig biztosítja a szülőknek a nevelőmunkába történő közvetlen betekintést.

Az első találkozás az óvodával minden gyermek esetében alapvetően befolyásolja a csoporthoz fűződő későbbi kapcsolatát. Kiemelten kezeljük a gyermek befogadását, annak előkészítését. A beiratkozást követően, családlátogatás során megismerkedünk a gyermekekkel, szüleikkel és a környezetükkel. Lehetővé tesszük, hogy ellátogassanak az óvodába, ismerkedhessenek a leendő óvó nénikkel és az óvodával. Óvodakezdekéskor a gyermek igénye szerint a szülővel együtt kezdi az óvodai életet, így a szülőtől való fokozatos elszakadás könnyebbé teszi a gyermek számára az óvodai életbe való beilleszkedést.

Az óvodai évek alatt mindvégig segíteni kell a gyermekbarátságok kialakulását. Az óvónő segítse a gyermekeket abban, hogy elfogadják új társaikat, illetve a tőlük eltérő képességű vagy más tulajdonságokkal rendelkező gyermekeket.

Hassa át a közösségfejlesztő pedagógiai munkát az odafigyelés, a meghallgatás, a saját érzések elmondása, mások érzésének meghallgatása, elfogadása.

A gyermekek szociális viselkedésére maradandó hatást gyakorol az ünnepnapok, illetve az ezeket megelőző közös készülődés, várakozás.

Fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- > A gyermekekben kialakul a kötődés, ragaszkodik a csoporttársaihoz és a csoportban dolgozó felnőttekhez.
- > Igényli a csoportban kialakult szokásrend alkalmazását és azt be is tartja.
- > Társaival és a felnőttekkel szemben is megértő, elfogadó magatartást tanúsít, ha kell, szívesen segít. Nyitott alkalmazkodó.
- > Normákhoz, szabályokhoz megfelelő módon alkalmazkodik.
- > A csoportba érkező vendéget szeretettel, udvariasan fogadja.
- > Az udvariassági formák betartásával kommunikál. Türelmesen hallgatja társait és a felnőtteket.
- > Viselkedése, magatartása nyugodt, kiegyensúlyozott. Bizalommal fordul kérésével az óvodában dolgozó felnőttekhez.
- > Konfliktushelyzetben társaival egyezkedik, megoldást keres.
- > Érzelmi megnyilvánulásai adott helyzetnek megfelelőek. Reakcióit képes kontrollálni.
- > Megnyilvánulásait, társas kapcsolatait őszinteség jellemzi.
- > Kialakult szabálytudat, feladattudat, önfegyelem jellemzi
- > A közösség értékrendjét tiszteletben tartják, elfogadják a felnőtt kéréseit
- > Képesek önálló véleményalkotásra, döntésre
- > Képesek a közösségért dolgozni, örülnek a közösen elért sikereknek.
- > Szükség esetén segítséget nyújtanak egymásnak

5.3 Anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés

Célja: Bő szókinccsel, fejlett kommunikációs készséggel rendelkező gyermekek nevelése, akik tisztán beszélnek, nyelvtanilag helyesen használják a magyar nyelvet. Beszédük legyen érthető, életkoruknak megfelelő.

Alakuljanak a gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára építve olyan készségek, képességek, kompetenciák, amelyek alkalmassá teszik őket az iskolai tanulásra.

Feladatok:

- ▶ Valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat, az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen kell lennie.
- ▶ Az óvónő modell szerepe érvényesüljön az anyanyelvi nevelésben. A gyermek érzelmi biztonságának, belső képalkotásának elősegítése.
- ▶ Beszélgetésre alkalmas, nyugodt légkör teremtése, melyben a gyermek természetes közlésvágya, kapcsolatteremtő beszédképessége fejlődhet.
- ▶ Beszédtechnika fejlesztése, helyes kiejtés és beszédritmus alakítása a nap minden szakaszában.
- ▶ Nyelvi játékok tudatos tervezése.
- ▶ Beszédhibák korrigálása szakember segítségével.
- ▶ Változatos irodalmi élmények nyújtásával a vágy felébresztése a könyv és a színház iránt. A mesén keresztül a gyermek szemléletmódjának és világtételek alakítása.
- ▶ Felhasznált irodalmi anyag igényes összeállítása, évszakonkénti csoportosítása, egyaránt a népi, klasszikus és kortárs művekkel.
- ▶ Az óvónők könnyen tanítható, játékos mozgással összekapcsolt verseket, mondókákat válasszanak, melyeknek ritmusa, hangulata, zeneisége megragadja a gyermekeket.
- ▶ Beszédértés, beszédészlelés, szövegértés fejlesztése

- ▶ önálló szövegalkotás fejlesztése
- ▶ Beszéd tartalmi elemeinek gazdagítása, szókincsbővítés
- ▶ A gyermekek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, valamint meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítani a gyermekeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további tapasztalatokat szerezhetnek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
- ▶ A gyermekek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak rendszerezése, bővítése különböző tevékenységekben, élethelyzetekben.
- ▶ értelmi képességek fejlesztése, az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, kreativitás, gondolkodás, alkotóképesség, figyelem, képzelet, problémamegoldó, kreatív és az alakuló fogalmi gondolkodás fejlesztésével.

Helye a nevelési folyamatban

Az anyanyelv a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak. Az óvodai anyanyelvi nevelés komplex folyamat, ami a nevelési folyamat egészét áthatja. A beszédfejlődés optimális szintere a játék, mert a játék oldott légköre a gyermekben feloldja a gátlást, ezáltal élénk kommunikációs kapcsolatba kerül környezetével.

Minden gyermek részére meg kell teremteni a lehetőséget az egyéni beszélgetésekre. Fontos a felnőtt példamutató, tiszta, szép beszéde, mely ösztönzést ad a gyermeknek.

Szükséges a gyermek anyanyelvi fejlettségének folyamatos nyomon követése, az elmaradások korai felismerése, korrekciója. A feladatmegoldás mindennapos lehetőségei a mesék, versek, mondókák és a bábozás. Ezek befogadása és gyakorlása által a gyermekek kiejtése csiszolódik, gyarapodik szókincsük. Az irodalmi művek szókészlete, a szójelentés megértése, a mesék fordulata ösztönzik a gyermekeket a szóbeli kifejezésre.

A mechanikus bevézésből fakadó sikerélmény ösztönzően hat a gyermek tanulási folyamatára. Anyanyelve, irodalmi szépérzéke tökéletesedik.

Az irodalmi élmény érzelmeket vált ki, a gyermek átéli a sok pozitív érzelm, öröm, boldogság, lelkesedés, csodálkozás, derű mellett a negatív érzéseket, igazságtalanságot, szomorúságot, bánatot is. A mese és a vers emberi kapcsolatokra tanít, sajátos erkölcsi tartalma van, éppen ezért állásfoglalásra készíteti a gyermeket. Cselekményük sajátos környezetben játszódik, meseszerű fordulatokkal. A gyermek nem tart rá igényt, hogy igaz legyen, kettős tudattal meséli meseélményeit.

Az ismétlések, a dramatikus játékok, a bábozások lehetőséget nyújtanak az irodalmi élmény újra átélésére.

A mesék, versek, mondókák komplexen kapcsolódnak más tanulási tevékenységek tartalmához (pl.: évszakok, ének-zene, ábrázolás témái). Fontos, hogy az óvónő egyéni érdeklődéséből, műveltségéből adódóan igényesen válogasson a rendelkezésre álló irodalmi alkotásokból.

Az értelmi nevelés valamennyi óvodai tevékenységforma során megvalósul. Spontán, tudatosan tervszerűen tervezett tevékenységek során fejlődik értelmi képességük, az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, kreativitás, gondolkodás, alkotóképesség, figyelem, képzelet, problémamegoldó, kreatív és az alakuló fogalmi gondolkodásuk.

Fejlődés várható eredménye az óvodás kor végére

- > Folyamatosan, összefüggő mondatokkal fejezi ki magát. Helyesen használja a névmásokat, névutókat, kibővült szókincsét.
- > Minden magán és mássalhangzót tisztán ejt.
- > Beszéde tagoltsága, hangsúlya, hanglejtése megfelel anyanyelvünk követelményeinek.
- > Metakommunikatív jelzéseket használ, környezettel megfelelően kommunikál
- > Gondolkodása, képzelete, fantáziája fejlődik, beszédkészsége, beszédkedve erősödik
- > Beszédfigyelme kialakult
- > Dramatizálásnál, bábozásnál szívesen vállal szerepet.
- > Tud történetet kitalálni, azt elmondani. Szívesen beszélget, alkalmazza a helyzetnek megfelelő gesztusokat, mimikai elemeket.

- > Szókincse lehetővé teszi számára gondolatainak érthető kifejezését.
- > A meseszereplőkkel kapcsolatos érzelmei megnyilvánulnak játékában, rajzában, kommunikációjában.
- > Vizuális, auditív, mozgásos érzékelésük, észlelésük, valamint keresztcsatornák működése koruknak megfelelő.
- > Az önkéntelen emlékezeti bevésés mellett megjelenik, hangsúlyossá válik a szándékos bevésés és felidézés
- > Megjelenik a tartalmában, terjedelmében fokozatosan növekvő szándékos figyelem
- > A cselekvő szemléletes és szemléletes képszerű gondolkodás mellett felfedezhető az elemi fogalmi gondolkodás.

6. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI

6.1 Játék

A játék a 3-7 éves gyermek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenysége. A játékban információkat kapunk a gyermek személyiségéről, fejlettségi szintjéről.

A játék által észrevétlenül tanul, e tevékenysége közben kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket. Játék közben kiélheti szorongásait és újra élheti kellemes élményeit.

Az óvodás gyermek valamennyi tevékenységformája a játékból alakul ki. A gyermek fejlődése a játékban a legintenzívebb. Utánzás, tevékenységi vágy, önállósulás, értelmi - motoros, kommunikációs képességek, érzelmi - akarati tulajdonságok, szociális magatartás, a játék során integráltan fejlődik. Az óvodapedagógusnak ismernie kell a játék életkorra jellemző fejlődési szintjeit. A személyisége modell a gyermekek számára. Az óvodapedagógus segíti az elképzelések megvalósulását, segít a feszültségek önmegoldó levezetésében. A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékeszközökre van szükség. Az óvoda, az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlétszámot, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékhoz, a szimbolikus-szerepjátékhoz, a konstruáló játékhoz, barkácsoláshoz, a szabályjátékhoz, a dramatikus játékokhoz és a bábozáshoz.

Célja: A gyermek szabad képzetársításának elősegítése. Az intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok, élmények többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyainak és ötleteinek kibontakoztatása, elemi pszichikus szükséglet, melynek zavartalanul ki kell elégülnie.

Feladatok

- ▶ A játéktevékenységen keresztül a gyermek egész személyiségének fejlesztése (értelmi képességek, érzékszervek működése, mozgás, erkölcsi szokások, érzelmek)
- ▶ A szűkebb és tágabb környezetből szerzett gyermeki benyomások feldolgozásának biztosítása.
- ▶ A játékhoz szükséges hely, idő, tér, eszköz biztosítása
- ▶ Játékfajtáknak és különböző fejlettségi szintnek megfelelő játékok biztosítása.
- ▶ A 3-5-7- éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása.

Helye a nevelési folyamatban

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége. Az óvodai életben felértékelődik a játék keretein belül is az egyéni bánásmód, differenciált nevelésigényes, gyermek centrikus szemlélet. Komplex tevékenység, amelyben a gyermek teljes személyisége fejlődik. A játéknak az értelmi képességekre gyakorolt hatása jól mutatkozik az érzékszervek működésének pontosabbá válásában. Fejlődik az észlelés, a megfigyelőképesség, az önkéntes és szándékos figyelem, az emlékezet és felidézés, a képzelet működése, a gondolkodás.

A szituációk létrehozása megmozgatja a gyermekek alkotó képzetét, fantáziáját. Fejlődik szellemi aktivitásuk, beszédkészségük, problémaérzékenységük, helyzetfelismerő képességük. Alakul

térérzékelésük, kézügyességük. Az átélt játékkörömk, sikerélmények vagy kudarcok erős érzelmeket váltanak ki, melyek által a gyermek megtanulja érzelmeinek kezelését. Feszültség levezető hatása feloldódást tesz lehetővé. A játék felerősíti a szocializálódás folyamatát, a gyermek képet alkot önmagáról és társairól is.

Gondoskodunk különböző anyagok, kellékek játékszerként való felhasználásáról, ezek állandó jelenlétéről. A játéklehetőségeket saját készítésű játékokkal színesítjük. A játékszerek tárházát úgy alakítjuk ki, hogy minél több játékfajta gyakorlására nyíljon lehetőség. Arra törekszünk, hogy minden gyermek saját igényeinek megfelelően játszhasson gyakorló-, szerep-, konstrukciós-, szabályjátékokat, barkácsolhasson, bábozhasson. A bő kínálattal, jó szervezéssel segítjük a gyermekek témaválasztását, megelőzve az unatkozást, ácsorgást.

Játékhoz szükséges feltételek:

- Nyugodt, biztonságérzetet keltő légkör;
- Játékhoz szükséges elegendő idő;
- Egyszerű, alakítható, a fantázia kibontakozását segítő anyagok, játékeszközök
- megfelelő mennyisége és minősége;
- Megfelelő játékhely;
- Kellő mennyiségű élmény és tapasztalás;

A játékhoz olyan légkört kell teremtenünk, ahol a gyermekek biztonságban érezhetik magukat, szabadon választhatják meg a játék tartalmát, eszközét, helyét és a társakat.

Az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az egyidejű, de különféle játszócsoportok zavartalan játékát. Az óvónő irányító, segítő, ötletadó szerepe mintát, modellt nyújt a gyermekek részére. A napirend kialakításában kiemelt szempont a minél hosszabb, összefüggő játékidő biztosítása.

A játék, ha megkívánja több napon keresztül is folytatható legyen. A tartalmas, ismételhető játéktevékenységek érdekében fontos állandó játszószarkok kialakítása. A játék elengedhetetlen feltétele a megfelelő játékeszköz, ezek legyenek esztétikusak, biztonságosak, igazodjanak a gyermekek életkorához, a játék típusához, segítsék elő a sokoldalú fejlődésüket. A csoportszobai játék mellett fontos a tartalmas udvari játék feltételeinek megteremtése, ügyelve arra, hogy ezek a gyermekek felerősödött mozgásigényét is kielégítsék

A játék az óvónő részére komoly lehetőséget biztosít a gyermeki személyiség megismerésére, fejlesztésére. Az óvónőnek nagy empátiás érzéssel kell rendelkeznie ahhoz, hogy a gyermek játékán keresztül megértse azokat a szimbolikus jelzéseket, amelyek utalhatnak az adott gyermek akkori érzelmi problémáira, zavaraira, általános érzelmi állapotára. Ezen érzelmi állapot elemzésével tapintatosan kell segíteni a gyermeket feszültsége levezetésében és feloldásában.

Fejlődés várható eredménye az óvodás kor végére:

- > Szívesen vesz részt közös játéktevékenységekben, alkalmazkodik és együttműködik társaival.
- > Játékában újra alkotja a felnőttek tevékenységét, szívesen vállal szerepeket.
- > Le tud mondani egy-egy kedves játékáról társa kedvéért, könnyen köt kompromisszumot. Alárendelt és irányító tevékenységet egyaránt vállal.
- > Játékidőben nyugodt, csendes tevékenységet folytat, a közösségi magatartás szabályait figyelemben tartva.
- > Bábjátékában egyaránt megjeleníti a mesei és a valóságos elemeket. Megnyilvánul a környezetéhez való viszonya, az átélt élmények, cselekvések.
- > Képes hosszabb ideig tartó játéktevékenységet végezni. Azt tovább fejleszteni eszköz, téma és tartalom bővítésével.
- > Szerepjáték közben magatartása elfogadó. Képes létrehozni olyan helyzetet, amelyben ábrázolhatja tapasztalatait, a felnőttek tevékenységét és kapcsolatait.
- > A játékeszközöket rendeltetésüknek megfelelően használja, vigyáz épségükre.
- > Barkácsoló tevékenysége játéktevékenységének alkotórésze. Önállóan kezdeményezi a tevékenységet, a létrehozott eszközt felhasználja a játékban.
- > Képes a játékszabályok elsajátítására és betartására. Egészséges versenyszellem jellemzi.

6.2 Verselés, mesélés

A mesék, versek, mondókák világa rengeteg élménnyel összekapcsolva nyújt változatos kereteket az anyanyelvi fejlesztésre.

A mesék, versek világa az anyanyelvi nevelésnek az egyik legfontosabb eszköze. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. A mesehallgatás a gyermekek legtermészetesebb igénye, lételeme. Örömforrás, feszültséget keltő és oldó lehetőség. A mesében ugyanaz a képszerűség és szélsőségeség uralkodik, mint a gyermekek érzelmeiben és gondolkodásában. A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világmépének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A mese elvarázsolja a gyermekeket, azonosulnak a szereplőivel, erős hatással van érzelmi életükre, ezért igen nagy odafigyeléssel válogatjuk össze a meseanyagunkat. Mesehallgatás során bővül a szókincsük, sajátos nyelvi formákat ismerhetnek meg, fejlődik a beszédkészségük. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

A mondóka, a versmondás, a verses szöveggel kísért játék, a bábszínház az anyanyelvi nevelés mással nem pótolható lehetősége. Nevelő hatása abban van, hogy ráfigyelteti a kisgyereket az emberi beszéd érdekességére. A jó mese és gyermekvers szövege hangzásban, ritmusban, hangulatban, képi erőben messze felülmúlja hétköznapi beszédünket. Nem mindig világos, hogy miről szólnak a versek és a mondókák, „értelmük” a dallam, a ritmus, a mozgás mélységeiben vannak. A versek, a mondókák új ismereteket közölnek, illetve a meglévőket rögzítik, mindezt élmények kíséretében teszik. Örömforrás a gyermekek számára a vers, a mondóka zeneisége, ritmusa, lüktetése.

Célja: Az óvodai irodalmi nevelés célja a 3-7 éves gyermekek pozitív személyiségjegyeinek megalapozása, érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének elősegítése, nyelvi és kommunikációs képességeinek fejlesztése a gyermekirodalom esztétikai, művészi hatásaival, a gyermekirodalomhoz szorosan kapcsolódó tevékenységek, módszerek sajátos eszközeivel. Tevékenység célja komplex élménynyújtás, komplex személyiségfejlesztés.

Feladatok

- ▶ az anyanyelvi és kommunikációs képességek fejlesztése.
- ▶ mese-vers, irodalmi alkotások megkedveltetése
- ▶ Ismeret és tapasztalatszerzés
- ▶ Esztétikai élménynyújtás
- ▶ Érzelmek formálása, elmélyítése
- ▶ Erkölcsi normák közvetítése
- ▶ Közösségi, szociális érzelmek alakítása
- ▶ Értelmi képességek sokoldalú fejlesztése
- ▶ Anyanyelvi játékok beiktatása.
- ▶ Szókincsfejlesztés, szavak jelentésének megértése.
- ▶ A mesék, versek által a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése, érzelmi intelligenciájuk fejlesztése
- ▶ A fantázia működésének segítése
- ▶ Önkifejezés, önismeret elősegítése
- ▶ A gyermek látókörének bővítése, a világ sajátos megismerésének biztosítása, értékközvetítés
- ▶ A belső képteremtés képességének kialakítása, fejlesztése
- ▶ Az anyanyelv szépségének, árnyaltságának felismertetése, a kommunikáció élményének megélése
- ▶ A kortárs művészet, irodalom, nyelv, humor óvodai jelenlétének biztosítása

- ▶ A gyermekirodalmi alkotások személyiségformáló, képességfejlesztő hatásának érvényesítése (csoporthatás, egyéni/differenciált bánásmód)
- ▶ A mese és versélmény komplexitásának kibontása: más művészeti ágak, tevékenységek együttes, egymást kiegészítő hatásának érvényesítése az irodalmi nevelésben (pl. dramatizálás, bábozás, élményfestés illusztráció, eszközkészítés, kreatív zenei játékok, szimulációs gyakorlatok, mozgásutánczás, színpadi játék)

Helye a nevelési folyamatban

Ezen kezdeményezésekre, tevékenységekre óvodánkban helyet és időt biztosítunk ahányszor lehetőség, és igény van rá, hiszen a gyermekek számára mondott mese és vers nem egyszerűen csak szórakozási eszköz, hanem a tudat formálásának is jelentős eszköze. A játékidőben történő mesélést, verselést nem helyettesíti a pihenés előtt rendszeresen elmondott mese.

A megismert irodalmi művek többszöri ismételtsére lehetőséget biztosítunk, ezáltal a gyermekek kiválaszthatják a számukra legkedvesebbet, illetve a mese többszöri ismétlése által bábozhatnak, dramatizálhatnak történeteket.

Kisebбекnél kezdeményezés formájában, nagyoknál már inkább a kötelező foglalkozás keretében szervezzük ezt a tevékenységet, mivel sok, az iskola-kezdéshez szükséges készség és képesség kialakulásához, a figyelem és gondolkodási funkciók, nyelvi fejlettség, szövegértés, lényegkiemelés megfelelő fejlettségéhez ezt szükségesnek tartjuk.

A megismert mesék, versek alapjául szolgálhatnak különböző rendezvényeken való fellépésnek, szereplésnek, versenynek, hiszen minden évben több rendezvényen, már hagyományosan, a nagy csoportos gyermekek vesznek részt, nem csak intézményünkben, hanem külső helyszíneken is.

A beszédhibák javításánál logopédus segítségét vesszük igénybe, de apróbb hibák esetén mi is megpróbálunk segíteni

Az irodalmi nevelés tartalma

A műveltségi anyagot elsősorban az évszakok köré csoportosítjuk, de helyet kapnak más jellegű irodalmi alkotások is. Népi, a klasszikus mű mesék és kortárs irodalmi művek egyaránt szerepelhetnek. A mese - vers foglalkozások anyagai változatosak tartalmukban, hosszúságukban, bonyolultságukban alkalmazkodva a gyermeke életkori sajátosságaihoz, érdeklődésükhöz. Témájuk és hangulatuk, formai jellemzőik alapján kapcsolódnak a zenei tevékenységhez, a manuális tevékenységekhez, a természeti jelenségekhez, valamint a népszokásokhoz.

Fontos a kiválasztott anyag helyes arányának megtalálása.

Az anyagkiválasztás fő szempontjai: a gyermekek érdeklődése, kora, fejlettsége, és az aktualitások.

Tartalma szerint:

- évszakok hangulatát kifejező,
- ünnepek köszöntését szolgáló
- állatokról szóló,
- tréfás, humoros hangulatú
- tündérvilágot megjelenítő,
- valós, mai életet ábrázoló.

A gyermek saját vers- és mesealkotása is fontos részét képezi ennek a tevékenységnek, hiszen az érdeklődő, tehetséges gyermekek maximálisan kibontakozhatnak, továbbá megfelelő módja az élmények tapasztalatok feldolgozásának.

Fejlődés várható eredménye az óvodás kor végére

- > Szívesen hallgat meséket, történeteket, verseket, bábjeleneteket. Szívesen nézeget könyveket, mesél belőlük a képek alapján, összefüggéseket felismer.
- > Mesehallgatás közben figyel, megérti a történet lényegét, egyszerű kérdésekre válaszol. Logikai kapcsolatokat észlel.

- > Az ismert mesék lényeges mozzanatait ki tudja emelni, időrendben fel tudja idézni. Vannak kedvenc meséi.
- > Néhány mondókát, verset képes emlékezetből felidézni, könnyen memorizál. Mesélés közben alkalmazza a jellemző szófordulatokat.
- > Képolvasáskor az összefüggéseket felismeri, kifejezőmódja pontos, a lényeges jegyeket tartalmazza.
- > Képes megkezdett történetet befejezni, kitalálni saját történetet
- > Az érthető, kifejező beszédalképség alapjai kialakulnak. Igénylik a mesét, a verseket.
- > A magyar népmesék szófordulatai passzív szókinésükbe beépülnek.
- > Önállóan mondanak hosszabb, több versszakos verseket, megjelenik a versek hangsúlyozása
- > Ismerik a mesekönyveket, kialakul igényük a könyv tisztelete iránt, azokat szívesen, a napi élet részeként használják, forgatják.
- > A gyermekeket közvetlenül érő külső ingerek fokozzák kíváncsiságukat, érdeklődésüket, így pozitívan befolyásolják kommunikációs képességeik kibontakozását - a társakkal felnőttekkel való kapcsolattartásban.

6.3 Ének – zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömet. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, tovább élését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában. A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzeti névelés esetében a gyermekek nemzeti névelési hovatartozását is. Az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

Célja: Élményt nyújtó közös ének, zenei tevékenységek során a gyermek zenei érdeklődésének felkeltése, zenei ízlésének, esztétikai fogékonyságának formálása.

*„Zenét művelő, zenét élvező és értő magyar közönség kiművelése, amely a kisgyermekkorban kezdődik.”
/Kodály Zoltán/*

Feladatok

- ▶ A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása.
- ▶ A környezet hangjainak, zörejeinek megfigyelésével, énekel, zenével a gyermekek éneklési kedvének felkeltése, zenei fogékonyságának alapozása, az ehhez szükséges feltételek megteremtése.
- ▶ A közös éneklés, mondókázás, népi játék és népi gyermektánc segítségével az együttes élmény biztosítása, játékos jókedv megteremtése és a zenei anyanyelv örökség gazdagítása.
- ▶ A gyermek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei képességfejlesztő játékokkal.
- ▶ Az énekes játékok és a zene megszerettetése, a szép, tiszta éneklésre való szoktatás.
- ▶ A gyermek zenei hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének fejlesztése.
- ▶ Zenei ízlés és a mozgáskultúra formálása.
- ▶ Az óvodai nevelés teljes rendszerébe beépítjük a zenehallgatási lehetőségeket (játék idő, altatás, gyermekek fogadása, stb.)

Helye a nevelési folyamatban

Az óvodai zenei nevelés a gyermeket élményhez juttatja, felkelti zenei érdeklődésüket, formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat. Megszeretteti a gyermekekkel az éneklést, az énekes játékokat és szoktatja őket a szép, tiszta éneklésre. Fejleszti a gyermekek zenei hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, játékos zenei alkotókedvét, mozgáskultúráját.

Zenei nevelésre nemcsak a kezdeményezések alkalmával van lehetőség, hanem a nap más időszakában is. Reggelente lehet a gyermekek érkezése közben zenét hallgatni, de pihenés előtt zene is szólhat a mese helyett, sőt ébredni is lehet zenészőra. Irodalom, vagy ábrázolás kezdeményezés anyagához is sokszor kapcsolható azonos témájú ének, vagy zene. A képesség és készség fejlesztés nagy része azonban már kötelező tevékenység keretén belül valósul meg. A zenei nevelés elsősorban a művészeti nevelés körébe tartozik. Az óvodai zenei nevelés célja a gyermekek zenei élményhez juttatása, zene iránti érdeklődés felkeltése, zenei ízlés formálása. A zenei nevelés az érzelmeken keresztül hat a gyermekekre, melynek hatására a gyermek szeret énekelni, dúdolni, és örömmel hallgat zenét.

Az óvodai zenei nevelés fejleszti a gyermekek hallását, ritmusérzékét, emlékezetét, harmonikus mozgását. A mozgás és a dal ebben a korban egybefonódik, a dal ritmusa, lüktetése mozgásra csábít. A dalos – táncos játékok mozgásformái kedvező feltételeket teremtenek a gyermekek mozgásának fejlődéséhez is. Az énekelgetés, a személyes kapcsolat, az énekes játék a legjobb módszer a gyermekek zenei érdeklődésének felkeltésére. Az ölbe vevős, mondókás játékok, a testközelség, az érintés pozitív érzelmeket ébresztenek, szerepet játszanak az érzelmi kötődés kialakulásában. A kiszámolók segítenek az igazságos döntés meghozásában és a konfliktusok megelőzésében. A küzdő játékok erősítik a fiúk egészséges küzdőszellemét, a dalos játékok a lányok számára a lányos mozgás és viselkedés szabályait közvetítik. A zene belső lüktetése, a szabályosan ismétlődő mozdulatok fejlesztik a gyermeki mozgás összerendezettségét, a fegyelmezettséget. A gyermek harmonikus, ritmikus mozgása alakul, ami a tánc alapja is.

A hangszeres játék felkelti a gyermekek érdeklődését, rácsodálkozást ébreszt, különleges világot teremt. A zenei nevelés hat a gyermekek érzelmvilágára.

A nyelvi képességfejlesztés terén is nagy szerepe van a dalnak, mondókának. A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogy beszélnek, ez segíti a helyes artikulálást, a szavak szép, pontos kiejtését.

Az élményt nyújtó közös éneklés, a körjáték vagy mondókázás a művészeti és az esztétikai nevelés szempontjából is kitüntetett helyet kap. Az óvodai ének-zenei nevelésnek jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok és mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. Szinte valamennyi ünnepkörhöz kapcsolódik olyan dalanyag, melyet megismertethetünk a gyermekekkel. Az ének-zene és a hozzá kapcsolódó mozgás ugyanúgy az óvodai mindennapok része, mint a napi mesélés vagy séták.

A zenei nevelés tartalma:

- Népi mondókák: ölbe vevős, cirógatós, csiklandozós, tapsoltatós, ujj- és tenyérjátékok, lovagoltatók, csúfolók, kiszámolók, stb.
- Énekes játékok (kapuzók, sorgyarapítók, párcserélők, stb.), melyben különböző térformák jelenhetnek meg (kör, duplakör, csiga, hullámvonal).
- Pentaton karakterű, 6 hang terjedelmű, népi dalos játékok, állathívogatók, naphívogatók, esővárók, játékra hívogatók, leánykérők, kifordulós játékok, hidas játékok, kapusjátékok, stb.
- A zenehallgatás anyaga az óvónó igényes válogatását tükrözi. Az anyagát népdalok, és műdalok alkotják, lehetőleg élő előadásban. Jó, ha lehetőség van élő hangszeres zene hallgatására is.
- Énekes népszokások. Feleljenek meg a gyermekek életkori sajátosságainak, kapcsolódjanak az évszakokhoz.
- Mesékhez kapcsolódó dalok, zenei kísérettel énekelhető, egyszerű, kis hangterjedelmű dalok.
- Énekes népi játékok, valamint kortárs művészeti alkotások.

A műveltségi anyag igazodik az aktuális évszakhoz, illetve az ünnepekhez, népszokásokhoz. Alapját a hagyományos népi gyermekjátékok adják, de az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások is szerepet kapnak. Ezek igazodnak a gyermekek kedvenc témáihoz, mindennapi tevékenységeikhez. A zenei anyag, megfelel a gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak mind témájában, mind hangterjedelmében. Mivel a gyermekek között nagy különbségek lehetnek zenei érdeklődés és képességek tekintetében, ezért nagy hangsúlyt fektetünk a differenciálásra.

Az ének-zene megvalósulhat tervezett kezdeményezés és kötelező foglalkozás formájában is. A megismert mondókák, dalok többszöri ismétlése által kedvelik meg a gyerekek ezeket, kezdeményezik önállóan éneklésüket, és így válik alkalmassá arra a műveltségi anyag, hogy azokkal megvalósíthatóvá váljék a képességfejlesztés is.

Készségfejlesztés elemei, feladatai:

- Éneklési készség (tisztá éneklés, gyermekhang ápolása)
- Zenei hallás fejlesztése (magas-mély, halk-hangos, hangszínek felismerése, belső hallás fejlesztése)
- Ritmusérzék fejlesztése (egyenletes lüktetés, ritmus, kettes lüktetés, tempóérzékelés, gyermek hangszerek, mozgáskultúra, tánc)
- Mozgás: változatos térformák létrehozása játék közben, egyszerű tánclépések elsajátítása.
- Zenei formaérzék (dallam- és ritmusmotívumok)
- Zenehallgatásra nevelés.

Fejlődés várható eredménye az óvodás kor végére:

- > Kedveli az éneklést, zenehallgatást. Felfigyel a spontán zenei lehetőségekre.
- > Tud néhány dalt tisztán, helyes szövegkiejtéssel egyedül is énekelni.
- > Tud dallam-, vagy ritmus motívumokat egyénileg visszaénekelni, visszatapsolni.
- > Tud társaival irányítás nélkül néhány dalos játékot önállóan, megfelelő térforma alakításával játszani.
- > A különböző mozgásokat és táncmozdulatokat társaival együtt, esztétikusan végzi. Képes egyensúlyváltást kívánó mozgásra.
- > Felfigyel a beszédhang és az énekhang közötti különbségre. Észreveszi a környezetében lévő hangszínek eltéréseit.
- > Felismeri a halk-hangos, mély-magas, gyors-lassú relációkat, ezeket alkalmazni is tudja dalokon, mondókákon.
- > Megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a dal ritmusától, azokat tapssal, mozgással be tudja mutatni.
- > Felismer néhány hangszert hang és forma alapján. Az egyszerűbb hangszereket képes megszólaltatni.
- > Megbeszélés, vagy egyéni ötletek alapján az éneklést ütőhangszerekkel tudja kísérni.

6.4 Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A vizuális tevékenység elsősorban kifejezési eszköz, érzelmek, gondolatok, ismeretek közvetítője, a gyermek személyiségének megnyilatkozása. A vizuális nyelv elsajátítása mindig valamilyen technika keretében történik meg. A technika elsajátítása is nagyon érdekes és élvezetes dolog a gyermek számára, miközben lehetővé teszi a különböző eszközök, anyagok megismerését és felhasználását.

A vizuális nevelés során többek között fejlődik a színérzék, formaérzék, arányérzék, esztétikai érzékenység, képi, plasztikai kifejezőképesség, vizuális emlékezet, a téri tájékozódás, a képzeletvilág, a kreativitás. Nő az önbizalom, az önismeret. Fejlettebb lesz a szem-kéz koordináció, fejlődik a finommotorika. A vizuális tevékenységek közben a gyermek olyan készségek birtokába jut, amelyek az írás előkészítésében rendkívül fontosak. E tevékenységek során nyílik lehetőség a finommozgások

fejlesztésére, mely később az írástanulás során kap fontos szerepet. Ezért lényeges, hogy a kevésbé érdeklődő gyermekeket is motiváljuk az efféle tevékenységekre. Igyekszünk elérni, hogy minden gyermek vegyen rendszeresen részt a tervezett tevékenységekben. 6-7 éves korra már ezen a területen is határozottan megmutatkozik a gyermekek képességeinek nagyfokú eltérése. Ezt figyelembe véve differenciáltan és minden gyermeknek sikerélményt nyújtva tervezzük és valósítjuk meg a témákat. Maga a tevékenység, s ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására. Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér-forma és szín képzeletének gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

Célja: A gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése. A gyermek tér, forma, szín- képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

Feladatok

- ▶ Esztétikai érzék, a szép iránti igény fejlesztése. Műalkotásokkal, népművészeti elemekkel való ismerkedtetés során a gyermek személyiségének fejlesztése.
- ▶ Látó, érzékelő rendszer fejlesztése.
- ▶ Térészlelés alakítása, testséma megismerése
- ▶ Nagy- és kis mozgások, finommotorika fejlesztése változatos technikák alkalmazásával
- ▶ Alak, forma, színészlelés fejlesztése
- ▶ Különböző, változatos vizuális technikák megismertetése, elsajátítása, eszközhasználat gyakoroltatása, anyagokkal való ismerkedés
- ▶ Élmények, témajavaslatok biztosítása, a témák megfeleltetése az adott évszaknak

Helye a nevelési folyamatban

A gyermek a vizuális technikák gyakorlása során minden alkalommal átéli az alkotás örömét, és ez a sikerélmény újabb alkotásra motiválja. A látás – befogadás - kifejezés folyamatában fejlődik értelmi képessége (észlelés, érzékelés, emlékezet, gondolkodás).

A manuális tevékenységek közben fejlődik finommotorikája, ami rendkívül fontos feltétele az írás tanulásának.

A természetes anyagok felhasználása alakítja természetszeretetüket. A vizuális élmények, tapasztalatok hatására bővül ismeretanyaguk a környezetről, anyagokról, eszközökről.

Ez a nevelési terület sem korlátozható csak a kezdeményezésekre, sőt lehetőséget kell biztosítani a gyermeknek, hogy az egész nap folyamán, szabadon gyakorolhassanak, alkothassanak különböző technikákkal.

A gyermekek az egész nap folyamán hozzájuthatnak rajzlaphoz, rajzoló és egyéb ábrázoló eszközökhöz, gyurmához, festékkel, ragasztóhoz, ollóhoz. Minden csoportszobában egy kis sarkot biztosítunk az eszközöknek, anyagoknak, felszereléseknek. A szabadon elérhető helyen olyan felszerelést helyezünk el, amivel a gyermekek már önállóan tudnak dolgozni.

A gyermekek által szabadon választott témák és technikák mellett fontos szerepe van az óvónő által megtervezett kezdeményezéseknek, foglalkozásoknak, ahol a gyermekek új eszközökkel, anyagokkal, technikákkal ismerkedhetnek. Mindenki addig alkot, ameddig kedve tartja. A gyermekek szülei segítségével gyűjtik az alkotó-alakító munkához szükséges anyagokat.

Az elkészült alkotásokat kiállítjuk, hogy a gyermekek egymás munkáját is megnézhessék, értékelhessék, illetve szüleiknek is megmutathassák.

Az óvodába kerülő gyermeknek lehetőséget kell adni, hogy ismerkedhessen az anyagokkal, eszközökkel. A szándéktalan és a szándékos firkálgatás időszakában nem tervezhető téma. A tervezett témák mellett a gyermekeknek legyen lehetőségük az élményeik és érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra később is.

Az óvónő feladata, hogy az egyéni fejlettséghez mérten megfelelő ütemben bővítse a technikákat, eszköztárat, növelje a gyermekek önállóságát a tevékenységek szervezésében és az alkotás folyamatában. Az egyéni alkotások mellett lehetőséget kell biztosítani közös alkotások készítésére, illetve több napon keresztül tartó alkotásokra is.

Tevékenység tartalma

A tevékenységek megtervezéséhez kitűnő alapot adnak az évszakok, az ünnepek, a környezetben megtalálható tárgyak, növények, a mesék világa, a természet szépségei, a gyermekek által megérthető világ tárgyai, eseményei. Ugyancsak kitűnően hasznosíthatók az ünnepek, melyek érzelmileg közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják a fantáziájukat.

A népi kismesterségek technikáinak alapelemei (pl. fonás, szövés, sodrás, agyagozás) is a nagyon vonzó tevékenységek közé tartoznak.

Lehetőséget adunk csoportos alkotásra, illetve több napig tartó munka elkészítésére is

A fejlesztés a legkisebbeknél a firkálgatástól, gyurkálgatásból indulva történik. Fokozatosan ismerkedhetnek újabb technikákkal, anyagokkal miközben képzeik, emlékképeik alakulnak, fejlődik színismeretük.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Tevékenység típusok:

- ábrázolás,
- képalakítás,
- plasztikai munkák,
- építések
- barkácsolás

Az anyagok,, a konkrét témák, a technikák kiválasztásánál nagyon sokféle lehetőség áll rendelkezésre. A tevékenységekhez az óvónő kreativitásán túl nagy segítséget nyújtanak az interneten található ötletek, újszerű technikák.

Fejlődés várható eredménye az óvodás kor végére:

- > Örömmel vesz részt az ábrázoló tevékenységekben, szabadon választott tevékenységei során is szívesen tevékenykedik ezen a területen.
- > Rajzai felismerhetőek, törekszik a részletek kidolgozására.
- > Eszközhasználata önálló, precíz, munkái esztétikusak, tiszták.
- > Tud egyszerű formákat papírból kivágni, hajtogatni, ragasztani, tépni.
- > Képalakításban kifejezi gondolatait, élményeit, ábrázol meseszereplőket elképzelés, vagy emlékezet után.
- > Képalakításaiban egyéni módon megjeleníti az elemi térviszonylatokat.
- > Ábrázolásában törekszik a hangulat kifejezésére, jellegzetes színekkel, formákkal a részletek kiemelésével.
- > Finommotorikájának fejlettsége lehetővé teszi aprólékos munkák pontos kivitelezését. Munka közben figyel a szabályok betartására.
- > Díszítő, tervező feladatot változatos színekkel, rajzolással, festéssel, papírmunkával megold.
- > Tud különféle technikával képet alkotni, a technikákat megválasztja a rendelkezésre álló anyagokból.

6.5 Mozgás

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének - a pozitív énkép, önkontroll, érzelmszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás - fejlődésére

Fontos feladatunk, hogy a gyermekek számára folyamatos lehetőséget biztosítunk különböző változatos mozgásokra. A mozgások közben fokozatos hangsúlyt fordítunk a koordinációs képességek fejlesztésére, a téri irányok gyakorlására, kondíció, erőnlét javítására. A szabad mozgástevékenységeknél fokozott odafigyelést igényelhetnek a gyermekek, fontos a testi épség megóvása, balesetmentes helyszínek biztosítása.

Kiemelt feladataink az óvodaudvar által nyújtott lehetőségek maximális kihasználása, rossz idő esetén a mozgásigény kielégítése a csoportszobában, vagy a tornateremben. A gyerekek mozgásfejlődésének tudatos segítése.

A mozgás óvodáskorban belső igényből fakad, ennek a korosztálynak nagy a mozgásigénye. A torna, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását: járás, futás, ugrás, egyensúlyozás, dobás. Hozzájárulnak a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy és kismozgások kialakulásához. Fejlesztik a testi képességeket, mint az állóképesség, erő, ügyesség, gyorsaság. Fejlesztik az izomrendszert, egyensúlyérzéklet. Kedvezően befolyásolja a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró-, ellenálló képességét. Fontos szerepük van az egészség megőrzésében, megóvásában. Felerősítik és kiegészítik a gondozás és az egészséges életmódra nevelés hatását. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segítik a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodóképességet, valamint a személyiség akarati tényezőinek alakulását. A mozgásos játékokban együttesen van jelen a játék és a mozgás hatásrendszere, mely által komplex módon fejlődik a gyermek személyisége.

Célja: Rendszeres egészségfejlesztő testmozgással a gyerekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, pszichomotoros készségek és képességek kialakítása, formálása és fejlesztése. A gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése, továbbá a tájékozódás, alkalmazkodóképesség, valamint a kitartás, állóképesség fejlesztése a fizikai aktivitáson keresztül.

Feladatok

- ▶ A gyermek szabad mozgásterének megteremtése
- ▶ Az óvodaudvar nagymozgás fejlesztő lehetőségének teljes kihasználása
- ▶ A kondicionáló képességek: erő, gyorsaság, állóképesség tudatos fejlesztése.
- ▶ Futójátékok minél teljesebb alkalmazása
- ▶ Dobás- és labdajátékok minél komplexebb alkalmazása.
- ▶ Talajtorna elemeinek sokféle játékos gyakorlása.
- ▶ Többféle egyensúlyozó játék biztosítása a gyermekek koordináló képességének fejlesztéséhez.
- ▶ Játékos támaszgyakorlatok alkalmazása a gyermekek izmainak, mozgékonyságának növeléséhez.
- ▶ Testi képességek, a fizikai állóképesség és az ellenálló képesség alakítása, a szervezet erősítése.
- ▶ Testséma, testrészek ismerete
- ▶ Az egészséges életmódra való igény, egészséges versenyszellem kialakítása

Helye a nevelési folyamatban

Az óvodába kerülő egészséges gyermekek szívesen mozognak. A mozgás és tevékenység útján szerzett tapasztalatok érthető és jól feldolgozható információt jelentenek, ezért a mozgásnak az óvodáskor egész időszakában jelentős szerepe van.

Hozzájárul az értelmi nevelés megvalósításához, a különböző mozgások ismétlésével, felidézésével fejlődik a gyermek vizuális memóriája. A testrészek, a téri irányok és a különböző formák megismerésével gyarapodnak ismereteik. A hallott, látott és elvégzett cselekvések elősegítik a fogalomalakítást és a keresztcsatornák fejlődését. Mozgás közben lehetőség nyílik a környezet tapasztalati megismerésére. A gyermek saját testének, mozgásos képességeinek megismerésével fejlődik „én tudata”, szociális énje.

A közös mozgás öröme elősegíti a társas kapcsolatok alakulását, a társakhoz való alkalmazkodást. Mozgás közben fejlődik önuralma, együttműködő képessége, akarata. Kialakul egészséges versenyszelleme.

A mozgást nem kell külön megszerettetni a gyermekekkel, mert az állandó belső késztetést érez a mozgásra, örömmel és természetes módon gyakorolja azt. A szabad mozgástevékenységnél cél a természetes mozgáskedv kielégítése, ezzel kapcsolatban fontos a környezet tudatos alakítása. A mozgásos játékok során a gyermek választhatja meg játékát és társait. A szabadidőben zajló szervezett mozgásos játékokban a gyermek önként vesz részt.

Az óvodai udvar lehetőséget nyújt sokféle mozgásforma gyakorlására, miáltal a gyermek természetes mozgásigénye sokrétűen kielégül.

Fontos az egymás testi épségének megóvása, a balesetmentes helyszínek, eszközök megválasztása.

A szabad mozgástevékenységeken kívül szervezett keretek között testnevelés foglalkozást tartunk heti egy-két alkalommal, kötelező jelleggel, illetve mindennap, pihenés utáni frissítő tornával mozgatjuk meg a gyerekeket.

Tevékenység tartalma

Tornatermünk kicsi, de jól felszerelt, változatos mozgásra, hatékony fejlesztésre ad lehetőséget. A foglalkozások hossza kezdetben 20 később 35 perc is lehet. A gyakorlatvezetés módja a játékos-utánozó formától kezdődően fokozatosan a határozott gyakorlatvezetés irányába tolódik el.

A lábtornára és a testtartást javító gyakorlatokra fokozott hangsúlyt fordítunk. Ezeken a foglalkozásokon elsősorban a lábboltozatot erősítő gyakorlatokat alkalmazzuk sokféle eszköz felhasználásával, de előtérbe kerülnek a tartásjavító, izomfejlesztő (hasizom, hátizom) gyakorlatok is.

Alkalmazott gyakorlatok a foglalkozásokon:

- rendgyakorlatok: vigyáz állás, alapállás, sor, oszlop, kör, elindulások, megállások
- járások: lábujjon, sarkon külső talp élen, egyenes vonalban, tárgyak kerülésével, irányváltoztatással, körben, párosával, eszközzel, guggolásban, feladattal
- futások: lassú-gyors, irányváltoztatással, közbeiktatott feladatokkal,
- szökdelések ugrások: páros és egy lábon, előre-hátra, távolra-magasra, fel és le,
- szabadgyakorlatok: társ nélkül, párosan
- kéziszer gyakorlatok társsal, vagy anélkül: babzsákkal, bottal, szalaggal, kendővel, karikával, labdával, játékeszközzel
- természetes gyakorlatok talajon és/vagy eszközön: csúszások, mászások, kúszások, gurulás, bújások, emelések, húzások, tolások, dobások, hajítások, függés
- talajgyakorlatok: bukfenc, gyertya, kézenállás kísérletek
- szereken végezhető gyakorlatok. Bordásfal, létra, zsámoly, tornapad, egyensúlyozó rács, billenőpad, asztal
- Játékok: egyszerű csoportos szerepes, vagy szabályjátékok, futó és fogó játékok, kidobók, sorversenyek, váltó versenyek, egyéni és csoportos versengések, tréfás gyakorlatok

A mozgásformákhoz a tornaterem, az udvar és a csoportszoba berendezési tárgyai egyaránt felhasználhatók.

Az óvodai testnevelés szerves része a mindennapos testnevelés, melynek keretében pár perces mozgással frissítjük fel a gyermekek szervezetét. Az óvodai testnevelés feladatainak megvalósítását segíti, új ismeret oktatása ekkor nem történik. A mindennapos testnevelés feladatai: - jártasságok, készségek megszilárdítása – a gyerekek mozgásigényének kielégítése. – a rendszeres testmozgás szokásának kialakítása. A mindennapos testnevelés anyagát elsősorban a mozgásos játékok adják, kiegészülve egy-egy gimnasztikai gyakorlattal.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- > Állóképessége, erőnléte jó, mozgás közben kitartó.
- > Mozgáskoordinációja jó, mozgása összerendezett, harmonikus.
- > Igénye a rendszeres mozgás, kitartó a mozgásos játékokban.
- > Gimnasztikai feladatoknál törekszik a szépen kivitelezett, pontos gyakorlat végrehajtásra.
- > Járása, futása összehangolt, képes tempóváltásra és közben feladatok végrehajtására.
- > Egyensúlyozó feladatokat padon, vonalon, keskenyebb felületeken önállóan, biztonsággal végez.
- > Labdagyakorlatoknál a labdát biztonsággal kezeli.
- > Talajtornaelemeket ügyesen, szépen, szabályosan végrehajt.
- > Versenyjátékokban megérti, betartja a szabályokat. Tud csapatban együttműködni. Kudarctűrő képessége korának megfelelő.
- > Tud térben tájékozódni, ismeri a téri irányokat, feladatok közben biztonsággal alkalmazza azokat.

6.6 A külső világ tevékeny megismerése

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését. A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is. A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségsszemlélete.

Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

Célja: A közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti – emberi - tárgyi világ értékei iránt. A környezet megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakítása.

Feladatok:

- ▶ A természeti és társadalmi környezet megfigyelése és tapasztalatok szerzése.
- ▶ A közvetlen környezet megismerése. Növények, állatok, emberek, tárgyak jellemzőinek feldolgozása.
- ▶ Évszakonkénti rendezőelv szerint különböző témák feldolgozása, ismeretek szerzése
- ▶ Környezeti értékek felfedeztetése. Környezeti kultúra és biztonságos életvitel szokásainak alakítása. A fenntartható fejlődés érdekében környezettudatos magatartásforma megalapozása.
- ▶ Gyűjtögetés szokásának alakítása a szülők segítségével.
- ▶ Évszakok, hónapok, napok, napszakok megtanulása szimbólumok segítségével.
- ▶ A gyermekek az alapvető ismereteket (lakcím, szülők neve, foglalkozása, óvoda neve, születésük időpontja és helye) három éves intervallumban, a szülők bevonásával tanulják meg.
- ▶ Mennyiségi, térbeli, nagyságbeli, anyagi és alaki tapasztalatok biztosítása.
- ▶ A matematikai képességek fejlesztése játékos feladatokon keresztül.

Helye a nevelési folyamatban

Az óvodai nevelés akkor valósíthatja meg célját, ha programját a gyermek környezetével kapcsolatos tevékenységrendszerbe ágyazza, kihasználja a tapasztalatszerzés természetes élethelyzetét, s ezeket tudatosan meg is szervezi. Elő kell segíteni, hogy a gyermek természeti és társadalmi környezetéről tapasztalatokat szerezzen, mely tapasztalatok szükségesek az életkornak megfelelő biztonságos eligazodáshoz, a környezettel való aktív kapcsolat kialakításához. Segíteni kell a gyermek spontán és irányítottan szerzett tapasztalatainak feldolgozását.

Társadalmi környezetükből a gyermekek rendelkezzenek koruknak megfelelő ismeretekkel a családról, szükségleteikről, munkájukról, egymáshoz való viszonyukról, az együttélés konkrét tapasztalatairól. Viselkedésüket jellemezze a szeretet, tisztelet, a részvétel, az őszinte együttérzés, a segítőkész, a megértés. Magatartásukban nyilvánuljon meg a tolerancia és az önfegyelm.

A gyermekek ismerjék meg a felnőttek óvodai munkáját, saját közreműködésükkel ők is járuljanak hozzá környezetük alakításához, ápolásához. Szerezzenek tapasztalatokat az óvoda környezetében megfigyelhető dolgokról (házak, üzletek, orvosi rendelő, növények, állatok, természeti jelenségek).

A környezet megismerésére nevelés akkor éri el célját, ha a gyermek a tapasztalatokra épülő ismereteit gyakorolhatja, alkalmazhatja. A gyermek tevékenységei közben tapasztalatokat, ismereteket szerez, azokat feldolgozva, gyakorolva visszahat környezetére. A gyakorlás egyik formája a szabad, kötetlen játéktevékenység. A gyakorlás másik módja a természetes élethelyzetben történő környezet átalakítása, óvása, mely folyamatos tevékenységet jelent.

A környezetvédelem a környezet ismeretén túl a megbecsülésén, rendben tartásán, megóvásán alapul, ehhez szükséges a természethez való pozitív viszony, mely tiszteletet jelent mind a társadalmi, mind a természeti környezettel szemben. Fontos nevelési feladat, hogy a gyermekek védjék az élő környezetet, ne rongálják, ne pusztítsák azt. A gyermekek természethez való kötődését és az élőlények megszerettetését szolgálják azok a valódi történetek is, amiket az óvónő a megfigyelések során elmond. Mindezeket irodalmi és zenei alkotásokkal is színezheti. A környezetvédelem kiterjed az emberre is. Az idősök tisztelete, a gyengébbek óvása, védelme, a felnőttek munkájának megbecsülése a környezetvédő magatartás kialakulásának feltétele.

Programunk a matematikai ismerettartalmak elsajátítását, a matematikai képességek fejlesztését a komplex óvodai foglalkozások keretén belül kívánja megvalósítani, de nem zárjuk ki a matematikai nevelés önállóságát sem. Nevelésünk során mindenkor a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve, a gyermek észlelésére, érzékelésére és megismerési vágyára figyelve valósítjuk meg a fejlesztést.

A gyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire. Érdeklődéssel fordul a matematikai információk felé. Az óvodai nevelésünkben építhetünk ezekre a korai tapasztalatokra, még akkor is, ha azok pontatlanok. Fontosnak tartjuk, hogy a kisgyermekkorban a család által nyújtott matematikai ösztönzéseket időben kövesse a tudatosabb óvodai nevelés, a gyermek egyenletes fejlődését biztosító módszerekkel. A családi fejlesztés eltéréséből fakadó fejlődésbeli egyenlenség egyensúlyba hozatalának érdekében 4-5 éves korban az érdeklődés kibontakoztatása, a szemlélet megalapozása történik, 5-6-7- éves korban azonban már egy intenzív fejlesztési szakasz következik. Kiscsoportban is van matematikai tapasztalatszerzés. A kiscsoportos matematika anyag a közvetlen környezet tárgyainak tulajdonságaival történő ismerkedést szolgálja, közvetlen tapasztalás

útján. Használjuk előttük a matematikai fogalmakat, gyakran találkoznak velük a mindennapi életben, így szinte önmaguktól, mindenféle kényszer nélkül ismerkednek meg velük. Ebben az időszakban az óvónő feladata az, hogy figyelje a gyermekeket és megismerve képességeiket, érdeklődésüket, előkészítse és megtervezze a későbbi évek fejlesztő munkáját.

A matematikai tartalmú tapasztalatokat és ismereteket koncentrikusan bővítjük, további ismereteket közvetítünk a gyerekeknek mennyiségekről, nagyságokról, térbeli viszonyokról mindig az addig tanultakra és az egyéni képességekre építve.

A tervezett tevékenységeket nagy csoportban kötelező formában tartjuk, szem előtt tartva a játékoságot és az egyéni képességeket, hiszen az ismeretanyag közvetítésén és a képességfejlesztésen túl további cél, hogy kialakuljon az iskolakezdéshez szükséges feladat megértés, feladattudat, kitartás, megfelelő munkatempó, önállóság és önfegyelem.

Motiváláshoz, az anyag feldolgozásához, a cél és feladatok megvalósításához használjuk az IKT eszközöket.

Tevékenység tartalma

KÖRNYEZET TARTALMÚ TÉMÁK

- óvodások vagyunk – nagycsoportosok vagyunk, iskolások leszünk
- új gyermekek fogadása, ismerkedés a neveikkel, jelekkel, szokásokkal, az óvoda helyiségeivel, az udvarral
- fényképek nézegetésével: „Mi változott meg rajtam?”
- Iskolalátogatás

Család

- családtagok neve, lakásuk címe, születési hely. idő
- lakásban található helyiségek, berendezési tárgyak
- háztartási munkák, tevékenységek
- szülők foglalkozása
- közös készülődés a családi ünnepekre
- családi fényképek nézegetése, családjátékok
- udvariassági szokások

Testünk

- testrészek nevei, azonosításuk (tükör!)
- érzékszervek neve, funkciójuk, neve: (lát, hall, szagol, érez, tapint)
- mozgások, cselekvések testrészekkel
- állati és emberi testrészek összehasonlítása
- jobb - bal oldal megkülönböztetése
- tisztálkodás, tisztálkodási eszközök
- az egészség védelme, az orvos gyógyító munkája

Az emberek munkája

- szülők foglalkozása
- foglalkozások megfigyelése különböző helyszíneken

Az óvoda környéke

- séták a faluban, lakótelep, falu különbsége
- nevezetes és jellegzetes épületek, térrészek (pl.: Víztorony, iskola, bolt posta, buszmegálló, orvosi rendelő stb.) megfigyelése, tájékozódás
- ki hol lakik – lehetőség szerint elsétálunk minden gyermek lakhelyéhez

Közlekedés

- közlekedési eszközök neve, közlekedési dolgozók munkája
- gyalogos és biciklis közlekedés szabályai, autóban utazás szabályai
- séták különböző közlekedési helyszíneken
- vízi, légi, szárazföldi, személy és teherszállító járművek
- Közlekedési eszközök - Mivel működik?

Színek: A többi témához kapcsolva

- fő színek felismerése, megnevezése, azok sötétebb és világosabb árnyalatai
- színkeverések

Hazánk, nemzeti ünnepeink

- hol lakunk, fővárosunk
- március 15. október 23.

ÉVSZAKOK

Ősz

- őszi falevelek, termések, virágok gyűjtése az óvoda udvarán, séták közben, családi kirándulások alkalmával
- őszi munkák a kertekben, parkokban
- befőzés, tartósítás, mustkészítés (szüreti mulatság)
- őszi gyümölcsök, zöldségfélék, egészséges táplálkozás
- az őszi színei
- időjárási jellemzők, öltözködés
- vonuló madarak, az állatok készülődése a télre
- játék természetes őszi környezetben – természet változásának megtapasztalása

Tél

- téli játékok, sportok, ünnepek
- szánkózás, hógolyózás, célba dobás, hóemberépítés az óvoda udvarán
- időjárás – csapadékformák – öltözködés, állatok, emberek alkalmazkodása a téli viszonyokhoz
- a tél színei
- vadvédelem, madárvédelem
- kísérletezés hóval, jéggel, vízzel
- csíráztatás, hajtatás

Tavaszi

- húsvéti népszokások
- játék természetes tavaszi környezetben
- tavasz első jeleinek megfigyelése
- első tavaszi virágok
- ültetés, palántázás – tavaszi munkák a kertben, növények részei
- zöldségek, gyümölcsök – tavaszi zöldségfélék elkészítése fogyasztáshoz,
- egészséges táplálkozás
- időjárás jellemzői – öltözködés
- a rovarvilág megjelenése az udvaron: dongók, méhek, lepkék, hangyák, katicabogár, bodobács, stb.
- visszatérő madaraink

Nyár

- játékok vízzel és homokkal
- időjárás – nyári ruhadarabok
- madáritató, -fürdő folyamatosságának biztosítása
- nyaralás tervezése

Állatok

- állatok mozgása, hangjai – utánzásos játékok
- az állatok testrészei, mozgásuk, hangjuk, színük
- állatok csoportosítása jellemző életterük szerint: pl.: föld – víz - levegő, házi - vadállat
- háziállatok haszna, állatgondozás felelőssége
- állatok csoportosítása: madár, emlős, táplálkozás alapján
- állatcsalád tagjai: apaállat, anyaállat, kicsinye nevei
- állatok megfigyelése kirándulások alkalmával.

Az idő- más témába építve

- 4 évszak sorrendje-körforgás
- a hónapok nevei- évszakonkénti felsorolás
- A hét napjai, ma, tegnap, tegnapelőtt, holnap, holnapután
- Napszakok: reggel, délelőtt, délben, délután, este, éjszaka

Környezetvédelem folyamatosan beépítve a témákba

NÉPSZOKÁSOK, HAGYOMÁNYÁPOLÓ TEVÉKENYSÉGEK

Ősz

- szüret, szüreti felvonulás
- betakarítás a veteményesben, közös betakarítások, befőzések
- őszi termések gyűjtése: házi – erdei – mezei (kukorica, gesztenye, csipkebogyó, stb.)
- termésjátékok készítése: gyékény, kukoricacsuhé, gesztenye, makk, toboz, levelek
- bogyók, töklámpás készítése

Tél

- Cseresznyeág vízbetétele
- Mikulás
- Luca napi búzaültetés
- Mézeskalács sütése. Adventi koszorú készítése
- Karácsonyi asztal. Karácsonyfa. Pásztorjáték
- Téli sportjátékok. Madáretetés. Újévi jókívánságok.

Tavaszi

- Tavaszi hajtások. Palántanevelés, veteményezés.
- Húsvéti tojásfestés, locsolkodás

A FEJLESZTÉS MATEMATIKAI TARTALMA

1. Érzékelést fejlesztő játékok: látható, tapintható, hallható tulajdonságok alapján

2. Összehasonlítások, szétválogatások:

- saját szempont alapján,
- óvónő által megadott szempont alapján.
- Megkezdett válogatás folytatása, válogatás javítása.
- Igaz-hamis ítéletek

3. Sorozatok: 2-5 elemből álló periodikus sorozatok folytatása

4. A számfogalom alapozása

- Halmazok számosságának figyelembevételével
- halmazok becslésével, párosítással, számlálással
- halmazok számosságának megállapítása,
- több, kevesebb, ugyanannyi,
- tőszámnév
- sorszámnév
- halmazok rendezése számosság szerint, számlépcső
- halmazok bontása részhalmazokra
- halmazok egyesítése
- halmazok tulajdonságainak változtatása. (elvévés, hozzátevés, ugyanannyivá tétel, egyesítés
- sorozatok
- számlépcső
- számszomszédok

Mennyiségek által

- becslésszerű összehasonlítás
- összemérés
- mérése választott mértékegységgel
- 1. hosszúság:
  - alacsonyabb-magasabb, ugyanolyan magas
  - hosszabb-rövidebb, ugyanolyan hosszú
  - szélesebb. keskenyebb, ugyanolyan széles
- 2. űrtartalom
  - kisebb, nagyobb, ugyanolyan nagy
- 3. terület
  - kisebb, nagyobb, ugyanolyan nagy
- 4. tömeg
  - könnyebb, nehezebb, ugyanolyan nehéz

4. Geometria

- Testek: kocka, téglatest, gömb
- Síkmértani formák: négyzet, téglalap, kör, háromszög felismerése,
- vonalak: nyitott- zárt, egyenes-görbe
- építések
- tükrözés, szimmetria
- tájékozódás síkban, térben: előtt, mögött, alatt, felett, között, jobbra, balra

5. Kombinatorika

6. Matematikai szabályjátékok tulajdonság, vagy mennyiségi változások alapján

A heti tervekben tervezett tevékenységen belül a felsorolt témák közül több is előfordulhat.

A matematikai témák tekintetében, az óvónők a heti tervben a csoport, illetve az egyéni sajátosságokat figyelembe véve tervezik a tevékenységek anyagát, lehetőséget teremtve a felzárkózásra, a tehetséggondozásra, szükség szerint a nehezebb, bonyolultabb témák ismételtesére.

Fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- > A tárgyakat legalább 10-ig meg tudja számlálni, össze tudja hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- > Tud 10-es számkörben bontani, részhalmazokat egyesíteni. Meg tudja állapítani, hogy több-kevesebb, vagy ugyanannyi-e.
- > Helyesen használja a tő-és sorszámneveket.
- > Ismeri a következő fogalmak jelentését: alacsony-magas, széles-keskeny, több-kevesebb - ugyanannyi, kicsi-nagy.
- > Megnevez néhány formát: négyzet, kör, háromszög. Egyszerű alakzatokat tükröz.
- > Helyesen használja a térbeli viszonyokat jelentő névutókat. Térben, síkban jól tájékozódik.
- > Megkülönbözteti az évszakokat, napszakokat. Tudja a hét napjait és a hónapok nevét.
- > Ismeri környezete növényeit, állatait. Környezetvédelmi témákban elemi ismeretekkel rendelkezik.
- > Környezetéről elemi ismeretekkel rendelkezik. Tudja lakcímét, születési helyét-idejét, testvérei, szülei nevét.
- > Ismeri a színeket, azok világosabb és sötétebb árnyalatát.

6.7 A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg. Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során személyre szabott pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását. A spontán tanulásra a nap minden szakaszában alkalma nyílik gyermekeinknek, még az óvónő által tudatosan szervezett tevékenységre csak napi néhány alkalommal adódik módjuk. A szervezett tevékenységek mennyiségét a gyermekek életkori sajátosságai, valamint a csoport és az azt alkotó egyének fejlettsége határozza meg. A szervezett tanulás lényege, hogy a gyermek meghatározott módon ismerkedik a világgal, a valósággal. Két fő szervezeti formája a kötetlen és kötelező foglalkozás. A kötetlen foglalkozásokon a gyermekek az óvónői kezdeményezés hatására felébredt érdeklődésük alapján vesznek részt, önkéntes módon. Az időpont és a hely megválasztása, valamint az elhelyezkedés módja szintén kötetlen. Akár többször is kezdeményezhető egy téma, de más-más módszerekkel. A kötelező foglalkozásokon a gyermekek részvétele nemcsak belsőszándékból, hanem az óvónő által kitűzött feladattól is függ. Ez a forma az óvodapedagógus és a gyermekek kölcsönös egymásra hatása kell, hogy legyen, nem jelentheti a gyermek spontán érdeklődésének és aktivitásának korlátozását. Előfordulhat a fenti két forma kombinációja is. A már elkezdett tevékenység, befejezése kötötté válhat, illetve egy kötött formában elkezdett tevékenységet a későbbiek folyamán kötetlenül abbahagyhat a gyermek. (éneklés, játék stb.) Óvodánkban a szervezett tanulás minden fent említett formája megtalálható.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása,
- a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- a játékos, cselekvéses tanulás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- a gyakorlati problémamegoldás.

Munkaformák: Frontális, csoportos, mikro csoportos, páros és egyéni.

Célja: Sokoldalú cselekedtetés (tevékenység) közben fejleszteni a gyermekek értelmi képességeit, a tanuláshoz való pozitív viszony kialakításával az iskolai életmódra való előkészítés.

Feladatok

- ▶ Változatos lehetőségek biztosítása a tapasztalatszerzéshez.
- ▶ A szerzett tapasztalatok, gyermeki benyomások feldolgozásának biztosítása a szabad játékban és a játékba integrált tanulás során.
- ▶ Ismeretek elsajátítása, készségek, jártasságok kialakítása a tevékenységeken keresztül
- ▶ Tudás és ismeret gyarapítás a gyermekek képességi szintjéhez alkalmazkodva, differenciált fejlesztés megvalósítása.
- ▶ Alakítani a gyermek környezetéről és a világról alkotott képét, rendezni tapasztalatait.
- ▶ Pontosítani érzékelésüket, észlelésüket, megfigyelőképességüket, tartóssá tenni figyelmüket, emlékezetüket, növelni feladattudatukat, feladattartásukat, gazdagítani fantáziavilágukat, kreativitásukat, fejleszteni beszédjüket, gondolkodásukat, képessé tenni őket a problémák felismerésére, megoldására, önállóságra nevelni.

Helye a nevelési folyamatban

Mindaz a tevékenység, amely a gyermeki személyiségbe maradandó nyomot hagy, tanulási folyamatnak fogható fel. A gyermek tanul beszélni, viselkedni, szokásokat sajátít el, készségei, képességei alakulnak ki, tapasztalatok és ismeretek birtokába jut. Óvodás korban a gyermeki tanulás jelentős részben utánzáson alapul, ez a mintakövető utánzás a tanulás legfőbb formája, mely legtöbbször spontán tevékenység. A spontán tanulási helyzetek mellett szükség van az óvoda által rendszeresen szervezett, tervszerű tanulásra is. Az óvodai tanulás szorosan összefügg a játékkal. A gyermek játék közben tanul és tanulás közben játszik. A tanulási folyamatba tervezett játék az idegrendszer összerendeződését segíti, s minden esetben magába foglalja azt a műveltség és tudás tartalmát, melyet megértetni, elsajátíttatni, gyakoroltatni kívánunk a gyermekekkel. Az elsajátított tartalmi elemek a készségek és képességek, a gyermeki kompetenciák fejlődése a gyermeki produktumokból megfelelően értékelhetővé válnak, és jól mutatják a gyermek aktuális fejlettségét.

Programunk gyakorlatában a tanulás nem önálló tevékenységformaként jelenik meg. A gyermek a játékba ágyazott, változatos tevékenységek során tanul.

Az eredményes tanulás alapja a megismerő folyamat és a tevékenység-cselekvés összekapcsolása. A 3-4 éveseknél a cselekvések, tevékenységek bemutatása, 5 év körül a bemutatás és a magyarázat együttesen, míg később már a magyarázat is hatékonyan ösztönöz tevékenységre, eredményez tanulást. Az óvodáskorúak tanulásában jelentős szerepe van a modellkövetésnek, utánzásnak. Azok a tanulási tapasztalatok, melyeket óvodáskorban szereznek a gyerekek, hatással lesznek az iskolai tanuláshoz való viszonyukra. A tanulási tevékenységek során azt szeretnénk elérni, hogy örömmel és önként vegyenek részt ebben a folyamatban.

3-4 éves korban teljes mértékben érvényesül a kötetlenség, 5-7 éves korban azonban már fokozatosan követelménnyé válik az önfegyelemre épülő szándékos figyelem, a kitartás, a feladattudat, szabálytudat, mint az iskola megkezdéséhez szükséges magatartás.

Fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- > Feladathelyzetben fegyelmezett, koncentrációja megfelelő. Az egyszerű feladatokat megérti, megoldja.
- > Az óvodai tanulási folyamathoz kapcsolódó otthoni megbízatásokat változatos módon teljesíti.
- > Érdeklődik környezete tárgyai, jelenségei és ezek összefüggései iránt.
- > Gondolkodása logikus, egyszerű összefüggéseket felismer, képes összehasonlításra, elrendezésre, általánosításra.
- > Az összetettebb feladatokat is képes megérteni, megoldani, következtetéseket levonni.
- > Kezdeményezéseken, foglalkozásokon szívesen részt vesz, él benne a tanulás utáni vágy. Könnyen motiválható.
- > Tevékenységének eredményeit reálisan értékeli.
- > Képes a már elsajátított ismeretek szándékos, pontos felidézésére.
- > Munkatempója, feladattartása életkorának megfelelő, feladatai végrehajtásában kitartó.
- > Szándékos figyelmének időtartama megfelelő.

6.8 Munka jellegű tevékenységek

A gyermekmunka sajátosságaiból következik, hogy olyan nevelési feladatok megoldását teszi lehetővé, amelyeket más tevékenységi formákkal nem, vagy nem ilyen mértékben oldhatnánk meg. Ki kell tehát alakítani a gyermekben azokat a munkakészségeket, amelyekkel saját személyét és használati tárgyait rendben tudja tartani. A gyermeknek rendelkeznie kell munkavégzéshez szükséges ismeretekkel, éreznie kell az alkotás örömét. Miközben ezeket a tulajdonságokat alakítjuk, fejlesztjük, egyben elősegítjük, hogy a munka a későbbiekben egyre inkább önálló tevékenységi formává alakuljon. Nem választhatjuk el a munkát a játéktól, azonban éreznie kell a gyermeknek, hogy munkájára számítunk, azt komolyan vesszük. A munka az óvodában csak akkor lehet a nevelés eszköze, ha azt jól megszervezzük. Legyen a munkavégzés magától értetődő mindenki számára, amikor az szükséges, legyen rendszeres, folyamatos,

a mindennapokba beépült. A munka olyan fontos akarati tulajdonságokat fejleszt, mint: a kitartás, a felelősségérzet, a fegyelmezettség. Erőfeszítésre készítet, pozitívan és sokoldalúan hat a motoros képességek fejlődésére. A munkában a gyermekek sokszínű tapasztalatot szereznek a környezetről, az anyagok milyenségéről, és az eszközök használatáról. A munkák során mozgás, testséma és percepciófejlesztés is történik.

Célja: A gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermek személyiségét, kötelességteljesítését.

Feladatok

- ▶ Lehetőség biztosítása a gyermekek számára olyan munkák végzésére, amelyek fejlesztik képességeiket, gazdagítják személyiségüket.
- ▶ Az óvodai életben az önkiszolgáló munka kiemelt szerepet kell, hogy kapjon.
- ▶ Tapasztalati úton fedezzék fel a gyermekek a munka hasznosságát, szükségességét.
- ▶ A munka végzésére belső motiváció készítse a gyermekeket.
- ▶ Éljk át a munka örömet, tanulják meg tisztelni a munkát, a munkát végző embert, munkavégzés közben alkalmazkodjanak egymáshoz
- ▶ Becsüljk meg munkájuk eredményét, éljk át az én csináltam, mi csináltuk örömet.
- ▶ A gyermekek elsajátítják a munkavégzéshez szükséges eszközök használatát, munkavégzés során ügyelnek a higiéniai és balesetvédelmi szabályok betartására.
- ▶ A munkához való pozitív viszony kialakítása során építünk a gyermekek utánzási vágyára, önállósági törekvéseikre.

Helye a nevelés folyamatában

A munka – bár a játékból gyökeredzik – más indítékból, külső szükségletből motivált, felelősséggel jár, a végeredménye hasznos, szükséges, melyet a gyermek tapasztalat útján fedez fel. A munkában sokszínű tapasztalatot szereznek a környezetről, az anyagok milyenségéről, az eszközök használatáról. A munka célra irányuló tevékenység, többnyire külső irányítással folyik, a gyerekektől belső fegyelmet, kötelezettségvállalást és annak teljesítését igényli. A kedvvel végzett munka hatására alakul ki a gyermekekben a munkavégzés készsége és szokása. Munkavégzés közben alakul kötelességtudatuk, felelősségtudatuk, fejlődik együttműködő képességük.

Az óvodában a munka elsősorban közösségért végzett tevékenység, közben alakulnak a gyermekek közötti társas kapcsolatok. Meg kell teremteni a gyermekek számára az életkoruknak, erejüknek megfelelő munkalehetőségeket. A gyerekek maguk végezhesenek el minden olyan munkát, melyre egészségük károsodása nélkül képesek. Mindezekhez biztosítani kell a méretekben megfelelő és könnyen kezelhető szerszámokat, eszközöket.

Tevékenység tartalma

Önkiszolgálás:

A gyermekeknek, saját magukkal kapcsolatos tevékenysége – testápolás, öltözködés, étkezés, környezet rendben tartása. Elvégzését nem kötjük életkorhoz, de fokozatosan elvárjuk az öntevékeny részvételt, majd a teljes önállóságot mindenkitől, saját fejlődési ütemében, tempójában. Tartalma: étkezés, öltözködés, testápolás.

Teremtsünk olyan feltételeket, hogy a gyerekekben kialakuljon az igény az esztétikus, tiszta rendezett külsőkörnyezet iránt is. Az óvodai csoportba való beilleszkedés egyik fontos feltétele, hogy a gyermek először önmagát tudja kiszolgálni. Majd így vezet az út a közösség érdekében végzett munkához.

Naposi munka:

A gyermekek fejlettségétől függően vezetjük be és fokozatosan bővítjük a z ellátandó feladatok körét, koruknak és képességeiknek megfelelő mértékben. A naposság közösségi megbízatás. A naposi funkció gyakorlása során a gyerekek olyan munkát végeznek, amely nélkülözhetetlen a csoport mindennapi életében. Tartalma: étkezéselőtti és utáni teendők, csoportszoba rendje, teremrendezés, foglalkozással kapcsolatos teendők. A naposi munka folyamán megtanulnak a gyerekek egymáshoz alkalmazkodni. A közösen végzett munka révén győződnek meg arról, hogy saját munkájuk része az egész csoport közös munkájának.

Alkalomszerű munka és megbízatások:

Alkalmi megbízatások, melyek a nap folyamán gyakori elemei a gyermekek tevékenységének. Évszakokhoz köthető munkák. (levél takarítás, virág ültetés, locsolás stb.)

Ezeknek körét mindig meghatározza a gyermekek fejlettsége, személyisége, a környezeti adottságok, melyek a gyermeki önállóság kialakulását segítik. Jó, ha tervezzük a megbízatások lehetőségeit (a kisebbek segítése - öltöztetésnél, terítésnél, ajándékkészítés a kisebbeknek, készülődés a jeles napokra stb).

Növény és állatgondozás:

A környező világ megismerésének egyik része a növények és állatok fejlődésével, gondozásával, védelmével való ismerkedés.

Környezetvédelem:

A takarékosági szokásokat tudatosan alakítjuk (használati tárgyak, villany, víz, energia, stb.) A környezetünk védelme érdekében odafigyelünk a tudatos magatartás kialakítására (a szemét, hulladék megfelelő kezelésének fontossága, igény szint alakulása).

Fejlődés várható eredménye az óvodás kor végére:

- > Szívesen és igényesen végez munkajellegű tevékenységeket, vállal egyéni megbízatásokat. Képes együttműködésre.
- > Figyel az udvar rendjére, az évszakhoz kapcsolódó munkavégzésben aktívan vesz részt.
- > Játékidő végén az eszközöket, játékokat gondosan a helyére teszi.
- > Az étkezőasztalt esztétikusan megteríti és ügyel a tisztaságra.
- > Aktívan részt vesz a teremrendezésben, ágazásban.
- > Szívesen segít a felnőtteknek és társainak egyaránt.
- > Szívesen végzi a naposi munkát, korának megfelelő tempóval és önállósággal.
- > Igényli, hogy környezete rendezett és tiszta legyen, ügyel ennek megőrzésére.
- > A munkavégzéshez szükséges eszközöket önállóan használja.
- > Saját személyével kapcsolatos feladatait önállóan, megfelelő tempóban végzi.

6.8 Az óvoda egyéb programjai, rendezvényei

Óvodásainknak igyekszünk rendszeresen olyan eseményeket, alkalmakat, programokat biztosítani óvodán belül és kívül, amik színesítik az óvodai hétköznapijait. A településen működő IKSZT az Önkormányzat, a Református Idősek Otthona éves szinten több alkalommal igényli az óvoda gyermekek közreműködését a hagyományossá vált rendezvényein, hogy a gyermekek műsorukkal, részvételükkel színesítsék az általuk szervezett programokat.

Az ünnep beiktatása az óvodai nevelés folyamatába nem csak lehetséges, hanem szükséges is, mert tartalmuk hozzájárul a gyermek sokoldalú fejlesztéséhez. Az óvodában a különböző jellegű ünnepeket sajátosságaiknak megfelelően, a gyermekek életkori szintjéhez igazodva, élményszerűségekre törekedve, hagyományainkhoz hűen szervezzük meg.

Minden rendezvényünket előzetes tervező folyamat előz meg, melynek felelőse egy-egy kijelölt pedagógus. Megteremtjük a szükséges tárgyi és személyi feltételeket, kidolgozzuk a rendezvény lebonyolításának menetét, szükségesetén egyeztetünk a szülőkkel és a program szervezőjével.

Az Inkluzív pedagógia elveit figyelembe véve tervezzük változatos programjainkat. Az- Integráció, az egyéni sajátosságok megőrzésével, a különbségekhez való alkalmazkodással - a gyermekek esélyegyenlőségét szolgálják rendezvényeink, hagyományaink. Programjaink egy része nyitott, ahol a családokkal együtt valósítjuk meg céljainkat.

Rendszeres, tervezett programjaink időrendben:

- Szüreti felvonulás a faluban, ovis műsor
- Október 23-ai megemlékezés az óvodában,
- Október 23. megemlékezés a községházán szervezett ünnepségen
- Jótékonyági bál
- Idősek napja a Református Idősek Otthonában
- Adventi műsor a községben
- Óvodai Mikulás
- Karácsonyi Ünnepség a Református Idősek Otthonában
- Óvodai karácsonyi ünnepség
- Karácsonyi ünnepség a községházán
- Farsang az óvodában
- Március 15. megemlékezés az óvodában
- Március 15. megemlékezés a községházán
- Iskolalátogatás és bemutató óra az iskolába menő gyerekekkel a helyi általános iskolában
- Anyák napja az óvodában csoportonként
- Óvodánk napja (tematikus rendezvény az óvodában)
- Évzáró ünnepség és ballagás az óvodai csoportokban
- Gyermeknap az óvodában
- Gyermekközösségi nap
- Gyermeknap felvonulás a községben
- Bábelőadás
- Zenés előadások
- Barkács vásár az óvodában (Húsvéti, karácsonyi)
- Kirándulások
- Színház, mozi látogatás

7. SZAKMAI DOKUMENTUMOK, TERVEZÉS

7.1 Az óvodai tervezés szintjei:

Makroszint: ez a tervezés általános szintje, az egész évi tevékenység megtervezésére vonatkozik éves munkaterv, éves és féléves nevelési tervek elkészítése, éves műveltségi anyag, statisztikák, csoport profil.

Középszint: a kisebb egységek megtervezését jelenti (tematikus terv, a hét témájának megtervezése, óvodai programok, műsorok terve, egyéni mérések és fejlesztési tervek).

Mikroszint: napi tevékenységek terve.

A dokumentumok egymással összhangban – egymást kiegészítve segítik az intézmény által meghatározott nevelési célok megvalósulását.

Az óvodapedagógus a tervezés folyamán épít az intézményi belső elvárási rendszer szempontjaira, valamint szem előtt tartja a kitűzött fejlesztési célokat.

7.2 Alapdokumentumaink:

- a. SZMSZ
- b. Éves munkaterv- intézményvezető készíti
- c. Pedagógiai program
- d. Felvételi és mulasztási napló. Vezetése napi szintű, felelősei a gyermekcsoport óvodapedagógusai, ellenőrzése tanévenként több alkalommal történik.
- e. Csoportnapló. Az intézmény által kidolgozott formában használatos. Megnyitása az intézményvezető feladata. A kötelező adatok kitöltése, vezetése napi feladat, felelősei az adott gyermekcsoport óvodapedagógusai. Ellenőrzése tanévenként 1-2 alkalommal történik. A csoportnapló kitöltése folyamatos, nyomtatása is folyamatosan történik, a lenyomtatott dokumentáció minden oldala hitelesítésre kerül az óvoda bélyegzőjével. A csoportnaplót a tanév végén az intézményvezető zárja le.

Tartalmazza

- a kötelező tartalmi elemeket
- a csoport profilt
- a befogadás, beszoktatás tervét és tapasztalatait
- az éves tematikus tervezést, a helyi pedagógiai programban meghatározott tevékenység formákra épülve. Alapja a külső világ tevékeny megismerésének anyaga, az aktuális jeles napok, ünnepek.
- a heti terveket, amelyek egy hétre lebontva segíti a műveltségterületek komplexitásának, a témaegységek integrált feldolgozásának megtervezését, megszervezését, a váratlan eseményekhez való igazodást, a rugalmasság a módosítás lehetőségét biztosítva.
- A megvalósulás sikeres ségét, reflexiókat, feljegyzéseket a gyermekcsoport viselkedésében, fejlődésében meghatározó jelentőségű, fontosabb események összegzését.
- a féléves nevelési terveket és értékelésüket
- közös nyári nevelési tervet és a heti felelősök által tervezett tevékenységek terveit és azok reflexióit

f. gyermekek mérése, értékelése

Az intézmény saját szerkesztésű egyéni mérés- értékelés- fejlesztés dokumentációs rendszer létrehozása azért merült fel, mert olyan szempontsort próbáltunk összeállítani, ami a gyermekek teljes személyiségét lefedi. Lényeges volt számunkra, hogy minél gyorsabban, hatékonyabban, könnyebben, egységesebben tudjuk végrehajtani ezt, a féléves időszakonként szükséges feladatot. Fontos volt számunkra, hogy a szülők számára is érthető, követhető legyen, ők is láthassák saját gyermekük erősségeit, hiányosságait.

Több éves folyamat során alakult ki a mai forma. A létrehozás folyamán nagyon tudatosan, átgondolt tartalommal alkottuk meg a mostani változatot. Excel táblázatba írjuk az adatokat, azok beírása után, a már előre beírt képleteknek köszönhetően, a számszerű kiértékelés rögtön láthatóvá válik, ez nagyban megkönnyíti az eredmények elemzését. A több dokumentumból álló rendszer dokumentumai egymásra épülnek, gyakorlatban jól működnek, és mindenki könnyedén kezeli.

Részei:

1. Fejlődési napló gyermekenként (Anamnézis, értékelő táblázat, egyéni feladat összesítő)
2. Csoportos értékelő-elemző táblázat (Excel)
3. Intézményi összesítő elemző táblázat (Excel)
4. Egyéni fejlesztési terv
5. Kiegészítő dokumentumok: értékelő lap mérési feladatokhoz, feladatlapok, eszközök a mérésekhez, kritérium rendszer a megfigyelésen alapuló szempontokhoz

1. Fejlődési napló-egyéni fejlettséget diagnosztizáló dokumentum (1. melléklet)

A fejlődési napló első része az anamnézis. A gyermek óvoda kezdésekor, a szülő által önkéntes alapon kitöltött dokumentum. A gyermek - és családja - megismerését szolgálja és a fejlesztés kiindulópontját képezi. Ezért adatokat gyűjtünk a gyermek addigi fejlődéséről, a család szerkezetéről, körülményeiről, szokásairól.

Második részben az értékelő táblázat található. Egyéni fejlettségmérő lapokat vezetünk a gyermekekről

- Érzelmi és szocializációs fejlettségről
- Értelmi fejlettségéről
- Nyelvi kifejezőképességeiről
- Mozgásfejlettségéről

Módszerek: megfigyelés, beszélgetés, mérés teszt.

Egyéni fejlődési, érési tempót figyelembe véve, korcsoportonként az intézmény által elfogadott, közösen kidolgozott kritériumok, alapelvek alapján, valamint feladatok segítségével értékeljük a gyermekeket. A kritérium rendszert a megfigyelésen alapuló szempontok során, a feladatokat a méréseknél alkalmazzuk. Az értékelés minden korcsoportban 1-5 skálán történik. A pontozásos rendszer lényege, hogy a gyermekeket a saját korcsoportjuk minimum elvárható szintjéhez képest értékeljük, tehát a táblázatban szereplő értékek nem a folyamatos fejlődést mutatják, hanem azt, hogy a gyermek adott félévben milyen szinten van egy-egy területen. Korábbi évek tapasztalatából kiindulva a szülőket nagyon megzavarta egy olyan pontozásos forma, ami a 3-4 év alatti fokozatos fejlődést tükrözte, mert sok esetben nem értették, főleg a kicsiknél, hogy miért 1 vagy 2 pontot kapott gyermekük, ugyanakkor azt sem láthatták, hogy mi lenne az ideális. A jelenlegi formában minden esetben tudnak viszonyítani a szülők, sokkal átláthatóbb, érthetőbb számukra is a lényeg.

A táblázatban feltüntetett szempontok mögött jelölve van, hogy mi alapján történik az értékelés. A szempontok között szintén korcsoport megjelölésével vannak jelölve az adott korcsoportban kötelezően értékelendő szempontok. A feladatok korcsoportonként kidolgozottak, azonos típusúak, nehézségi

fokban eltérőek, értékelésük pontozással történik, majd százalékolás után sorolható be a pontozási táblázat megfelelő helyére. Az egyéni feladatösszesítőn összesítjük a feladatok során megszerzett pontokat. Kis csoport kivételével minden alkalomnál mellékelünk egy rajzot, mely az emberábrázolás aktuális fejlődési szintjét mutatja. További mellékleteket képezhetnek az évközben készített gyermekmunkák, feladatlapok. A mérések játékidőben, csoporton belül, egyéni, vagy mikro csoportos formában, játékosan kivitelezhetőek, a gyermekek nem is minden esetben veszik észre, hogy most éppen feladatot hajtanak végre. A feladatokat nem egy nekifutásra oldják meg, így elkerüljük, hogy elfáradjanak, figyelmük lankadjon. Akár több napon keresztül is részt vesznek a folyamatban, egy-egy alkalommal csak rövid ideig vannak lekötve. Egyéni fejlettségüket, aktuális állapotot, napi programot figyelembe véve, rugalmas időbeosztással végezzük el ezeket a méréseket, törekedve arra, hogy minél kevésbé zökkentjük ki a gyermekeket a megszokott rutinjukból, napirendjükből.

A fejlődési napló végén lehetőség van arra, hogy a gyermekre vonatkozó minden, a pedagógiai munkát segítő, befolyásoló adatot, eseményt rögzítsünk, a változásokat bejegyezzünk.

A táblázat kitöltése nyomtatás után, félévente történik január és május folyamán. A fejlődési napló a gyermek 3-7 éves koráig kiterjed a nevelési és a tanulási folyamatokra. Szempontjait igyekeztünk úgy összeállítani, hogy a teljes személyiségre, minden képességgörre, valamint ismeretekre is kiterjedjen. Az óvodapedagógus megállapítja a gyermek erősségeit, gyengébb pontjait és regisztrálja a fejlődés lépéseit 3-4 éven át. A fejlődési napló a szülők számára is érthető, átlátható. Éves szinten 2 alkalommal fogadó óra keretein belül tekinthetik meg. Ilyenkor részletes tájékoztatást kapnak minden területről a gyermekükkel kapcsolatosan, megtekinthetik a gyermekek munkáit. Felmerülő kérdéseikre választ kapnak, a fejlődési napló végén igény szerint észrevételt tehetnek a tájékoztatással kapcsolatban. Adott esetben fejlesztési javaslatokat, segítséget adunk a szülőknek, annak érdekében, hogy minél hatékonyabb és eredményesebb legyen gyermekük fejlesztése. A fejlődési napló végén aláírásukkal igazolják, hogy megtekintették gyermekük dokumentumát. A tapasztalat azt mutatja, hogy a szülők könnyen átlátják a szempontok alapján, hogy gyermekük hol tart a fejlődésben.

Csoportos értékelő-elemző táblázat (2. melléklet)

A gyermekek eredményeit csoportonként átvezetjük egy Excel táblázatba, ami a beírt képletek alapján automatikusan kiértékeli az egyes gyermekek, valamint a korcsoportok eredményeit. Százalékos értékben meghatározza, hogy az elvárható minimum szinttől mennyire tér el negatív, vagy pozitív irányba a gyermek, és a táblázatból kiolvasható az is, hogy a csoport átlaghoz képest egy-egy területen hogy teljesít. A negatív eltérés esetén a cella sárgára, pozitív eltérés esetén zöldre vált, így a pedagógusoknak könnyen átlátható, hogy ki melyik területen igényel fejlesztést, vagy adott esetben kiemelkedő teljesítménye.

- 80%- nál magasabb szint-átlag feletti, ami átlagban területenként az 5-ös skálán 4-nél magasabb átlagot jelent
- 60-80% szint- átlagos teljesítmény, az ötös skálán 3-4 közé eső átlagot jelent.
- 60% -az intézményi elvárt minimum szint, ami átlagban területenként 5-ös skálán 3-nál alacsonyabb átlagot jelent. Mindenképpen fejlesztést igényel.

2. Intézményi összesítő elemző táblázat (3. melléklet)

Legújabb része a dokumentum rendszernek. A gyermekek mérésének értékelésének intézményi szinten megvalósuló statisztikai kimutatása. Az összefoglaló táblázat egy adott nevelési év, féléves időszakonként kitöltött adatai alapján készül. Korcsoportonként minden területen a csoportos értékelő-elemző táblázat utolsó oszlopa, a százalékos értékelés szolgál forrásként. Értékelt területenként lehetővé teszi a különböző szempontok szerinti elemzést.

- Korcsoportonkénti összehasonlítást más- más csoportban
- 1-2 félév adatainak összevetését
- Fejlettség, elmaradás megállapítását egyénileg, átlagban

- A fejlődés mértékének megállapítását egyénileg, átlagban
- Korcsoportonként, csoportonként a gyengébb, valamint az erősebb területek megállapítását, ezáltal a feladatok meghatározását.
- Hosszabb távon a tanévenkénti összehasonlítását.
- Adott területen való szóródás mértéke megállapítható

Az elemző táblázatban szereplő számok a százalékos értékektől való pozitív, vagy negatív eltéréseket jeleníti meg százalékos értékben kifejezve.

- Ha az érték 0-nál kevesebb, negatív irányban eltér a teljesítmény a korcsoportonként elvárható minimum 60% - os értéktől. Sárga színnel jelölt cellák. Mindenképpen fejlesztendő terület.
- Ha az eltérés 0 és 20 közé esik, akkor átlagos szintet jelent. Az óvodapedagógus megítélése alapján lehet fejleszthető terület. Színtelen, fehér színű cellák.
- Az eltérés 20-nál nagyobb pozitív irányban, akkor kiemelkedő területről beszélünk. Zöld színnel jelölt cellák.

Természetesen egy-egy terület korcsoportonkénti átlaga nem minden esetben meghatározó, hiszen az egyéni százalékok nagy eltéréseiből adódhat megfelelő korcsoport átlag is. Ilyenkor érdemes megnézni, hogy egyéni szinten hány olyan kisgyermek van, aki fejlesztést igényel, vagy átlag feletti teljesítményt nyújt.

3. Egyéni fejlesztési terv (4. melléklet)

Ebben a dokumentumban kerülnek megfogalmazásra félévenként az egy-egy gyermekre vonatkozó konkrét fejlesztési feladatok, majd annak eredményességének szöveges értékelése. A fejlesztési tervben nem csak a fejlesztendő területek jelennek meg, hanem a tehetséggondozás is.

A mérési eredmények és a fejlesztendő területek meghatározása után, az óvodapedagógus a gyermek szükségleteinek leginkább megfelelő, szabadon választott játékot, eszközt, módszert használhat a gyermek fejlesztésére.

A folyamatos, differenciált fejlesztés megvalósításának hatására a mérési eredmények várhatóan megmutatják a gyermek fejlődését. Pedagógus váltáskor, csoportváltáskor, iskolába lépéskor ennek az egyszerű fejlődési naplónak a továbbvitelével támogatjuk, segítjük a kollégák munkáját a gyermek megismerésével kapcsolatban.

4. Kiegészítő dokumentumok: csoportos mérő lapok, (5. melléklet), kritérium rendszer a megfigyelésen alapuló szempontokhoz (6. melléklet), feladatlapok, eszközök a mérésekhez

Csoportos mérőlapokon található egy-egy feladat pontozásának meghatározása. A lapon minden gyermek szerepel, erről kerül átvezetésre az egyéni feladat összesítőre a megszerzett pontszám. Egy-egy területhez több feladat is tartozik, azok összesített pontszámának százalékolásából számolható ki az adott terület pontszáma. Munkánkat segíti egy gyűjtemény, ami meghatározott feladatokból, és feladatlapokból áll. Korcsoportonként ugyanolyan típusú, de nehézségi fokban fokozatosan nehezedő feladatokkal. A megfigyelésen alapuló szempontok értékeléséhez kritérium rendszert dolgoztunk ki, hogy minél egységesebben, objektíven tudjuk megítélni ezeket a területeket is.

A pedagógiai dokumentum elkészítése a csoportban dolgozó óvodapedagógus párok közös feladata féléves időszakonként.

Az óvodás gyermekek személyiségének megismerése és fejlesztése kiemelt feladata az óvodának. Az eredményes eljáráshoz elengedhetetlen, hogy a személyiség egészét átfogja, egyénre szabott, folyamatos, mérhető, értékelhető legyen.

A gyermek megismerésére alkalmazott dokumentum a „Fejlődési napló”, valamint a hozzá tartozó fejlődési lapok, szintfelmérő tesztek, fejlődési ütemterv, melynek részei a következők:

2. Egyéb dokumentumaink:

- SNI –s és BTMN-es gyermekek havi fejlesztési terve
- Teljeskörű intézményi belső önértékelési szabályzat
- szülői értekezletek jegyzőkönyve
- munkatársi értekezletek jegyzőkönyve
- nevelőtestületi értekezletek jegyzőkönyve
- óvodán belüli és kívüli rendezvények, műsorok, programok tervei és megvalósulásuk reflexiói

8. KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ GYERMEKEK NEVELÉSE

8.1 Különleges bánásmódot igénylő gyermek:

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 4. § 13. bekezdése szerint kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló: különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló:

- a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,
- a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,
- a kiemelten tehetséges gyermek, tanuló,

a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló.

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló (SNI): „az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján

- mozgásszervi,
- érzékszervi,
- értelmi vagy
- beszéd fogyatékos,
- több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos,
- autizmus spektrum zavarral vagy
- egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

Óvodánk részt vesz a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján integrált nevelésre javasolt sajátos nevelési igényű –az egyéb pszichés fejlődés zavarral küzdő, értelmi, beszéd és mozgásszervi fogyatékos gyermekek óvodai nevelésében, amennyiben intézményünk a kijelölt óvoda. Óvodai nevelési programunk elkészítésekor, valamint napi munkánk során ezért figyelembe vesszük a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvében foglaltakat. A szakemberekkel együttműködve havi lebontású fejlesztési tervet készítünk az SNI-s és a BTMN-es gyermekek számára. Az intézménybe járó fejlesztőpedagógusokkal szorosan együttműködve tervezzük meg a gyermekekkel kapcsolatos teendőinket, feladatainkat, ezek értékelése is velük együtt történik meg.

Az integrált nevelésre vonatkozó általános alapelveink a SNI és BTMN-es gyermekek esetében:

- Az SNI és BTMN –es gyermekek esetében is általános nevelési célkitűzéseink megvalósítására törekszünk
- Kiemelt célunk elősegíteni a gyermekek alkalmazkodó készségének, akaraterejének, önállóságának, érzelmi életének fejlődését.
- Biztosítjuk a sajátos nevelési igény szerinti környezetet, tárgyi és személyi feltételeket. Amennyiben a személyi feltételeink hiányosak, utazó gyógypedagógiai szolgáltatást igénylünk az arra kijelölt intézménytől.
- A habilitációs, rehabilitációs tevékenységünket team-munkában kialakított és szervezett folyamatban valósítjuk meg. A team munkában a gyógypedagógus, a gyermeket nevelő óvodapedagógusok és dajkák vesznek részt.
- Habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiás programjaink jellemzően az óvodai pedagógiai programba, így a napi óvodai életbe beágyazottan valósulnak meg, a gyermekek szakvéleményben foglalt valós igényeihez igazodóan, a gyógypedagógussal együttműködve.
- Az egyéni igényekhez igazodó foglalkoztatás megvalósulás érdekében rugalmas szervezeti kereteket alakítunk ki.
- A sajátos nevelési igényű gyermekkel végzett munkánk során arra törekszünk, hogy kihasználjuk mindazon lehetőségeket személyiségük –így különösen a befogadás, empátia fejlesztése, a segítő viselkedésformák és tevékenységek tanítása-fejlesztésére, amit a sérült társaikkal való együttélés nyújt.
- Az elfogadás szemléletét úgy alakítjuk, hogy tartózkodunk mindazon viselkedésminták adásától, amely a sérült gyermekek különbözőségét hangsúlyozza.
- Munkánkkal közvetve segítjük a társadalom befogadó szemléletének kialakítását.

A rehabilitáció, habilitáció általános célja:

- A sérült funkciók fejlesztése, újak kialakítása
- A sérült funkciókkal egyensúlyban a meglévő funkciókra való támaszkodás, ezek fejlesztése
- Amennyiben speciális eszközök használata szükséges, ezek elfogadtatása, a használat tanítása

Fő területei:

- az észlelés –vizuális, akusztikus, taktilis-fejlesztése
- a motoros készségek fejlesztése
- a beszéd-és nyelvi készségek fejlesztése
- a szociális készségek fejlesztése
- a kognitív készségek fejlesztése
- az önellátás készségeinek fejlesztése

A folyamat részben a többi gyermekkel végzett munka során, differenciált bánásmóddal és eszközökkel, részben egyéni vagy kiscsoportos formában valósul meg.

Kiemelten tehetséges gyermekek fejlesztése

A gyerekeknél tehetségigérettről, tehetségre irányuló hajlamról, tehetségcsírákról beszélhetünk. A gyerekek adottságai a megfelelő környezeti hatások (család, óvoda, társak) által fejlődnek képességekké, esetleg tehetséggé. Óvodánk nevelési programja segíti, hogy felszínre kerüljenek a gyermekek adottságai, képességei. Korán megmutatkoznak a művészi és pszicho-motoros képességek, zenei képességek, rajzkészség.

A tehetséges gyermek jellemzői:

- átlag feletti általános képességek (pl. memória, fejlett anyanyelvi képesség stb.)
- átlagot meghaladó speciális képességek (nyelvi, zenei, matematikai-logikai, vizuális-téri, testi-mozgásos, szociális)
- kreativitás (pl. eredetiség, rugalmasság, probléma iránti érzékenység)
- feladat iránti elkötelezettség (pl. érdeklődés, versenyszellem, kitartás, emocionális stabilitás), azaz a hajtóerő, motiváció

Az óvodapedagógus feladatai:

- gyermek erős oldalának, differenciált feladatokkal, játékokkal történő fejlesztése
- a tehetségterület azonosítása, felismerése, rögzítése az Óvodai fejlődési naplójában
- az elfogadó légkör, tág cselekvési szabadság, gazdag tapasztalások biztosítása,
- komplexitás, az egész személyiség fejlesztése
- a fejlődés folyamatos nyomon követése – a fejlesztés mindig a gyermek egyéni tempójához, fejlettségi szintjéhez igazodva történik
- folyamatos bátorítás, ösztönzés, motiváció
- fokozatosság elvének biztosítása

A tehetséggondozás részben a többi gyermekkel végzett munka során, differenciált bánásmóddal és eszközökkel, részben egyéni vagy kiscsoportos formában valósul meg. Óvodánkban 2019-2020 nevelési évtől kezdődően, kidolgozott program alapján működik vizuális tehetséggondozó műhely az 5-6-7 éves gyermekek számára „Mosolygó kezek” elnevezéssel.

9. GYERMEK ÉS IFJÚSÁGVÉDELMI MUNKA AZ ÓVODÁBAN

9.1 Hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek

A társadalomban végbement változások a családok életét is átrendezte. Fokozódott a valamilyen szempontból hátrányos helyzetű gyermekek száma. A gyermekvédelmi gondoskodás körébe tartozó intézkedések során az alábbiakat vesszük figyelembe: a hátrányosság, veszélyeztetettség jellege, kialakulásának szempontjából:

- a családi körülmények szempontjából kiemelt figyelmet igényelnek:
  - alacsony iskolai végzettség,
  - deviancia, alkoholizmus,
  - egyedülálló szülő
  - elhanyagoló nevelés,
  - érzelmi elhanyagoltság

Kiemelt figyelmet, védelmet igényelhet egy gyermek időszakosan pl. válás, családtag halála, betegség miatt. A rossz szociális háttérrel rendelkező gyermekek esetében egyértelműen szükség van a fokozott odafigyelésre, ugyanakkor megfigyelhető, hogy egy jó szociális háttérű családban is előfordulhat a gyermek érzelmi elhanyagoltsága.

Gyermekevédelmi céljaink:

Célunk a tanulási zavarokat megelőző (preventív) támogató, minőségi és befogadó nevelés-oktatáshoz való hozzáférés folyamatos javítása, az oktatási egyenlőtlenségek csökkentéséhez, valamint az Óvodai nevelés országos alapprogramban rögzített hátránycsökkentő szerep eredményes megvalósítása. Az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítése, a szociális hátrányok kompenzálása

A megelőzés feladatai:

- gyermeki, szülői jogok megismertetése és érvényesítése
- rendszeres kapcsolattartás a gyermek szüleivel
- biztonságos, egészséges óvodai környezet megteremtése
- a gyermek személyiségének megfelelő pedagógiai ellátás biztosítása
- együttműködés a gyermekvédelemben partner társszervekkel
- óvodán belüli szolgáltatások megszervezése
- a családot, gyermeket megillető kedvezményekhez való hozzájutás elősegítése
- egészségügyi szűrővizsgálatok biztosítása

Gyermekekkel kapcsolatos feladataink

- megfigyelések, egyéni fejlesztőprogram kidolgozása
- részkiesések korai felismerése és preventív kezelése
- a gyermeki énkép megerősítése
- egészséges, esztétikus, inger gazdag környezet teremtése
- értékeink megőrzése, védelmére való nevelés
- gyermekélelmezés változatossága

Szülőkkel kapcsolatos feladataink

- családlátogatások, anamnézis felvétele
- foglalkozási és fejlesztési tanácsok
- ruha, játék akciók szervezése (ingyenes)

Az óvoda dolgozóival kapcsolatos feladataink

- a gyermekek megismerése és szeretete
- megfelelő tanfolyamok elvégzése, önképzés
- közös fejlesztő gyakorlatok megbeszélése
- az egyéni eltéréseket toleráló nevelés

Szakemberekkel kapcsolatos feladataink

- óvodavezető – védőnő - orvos kapcsolattartása
- óvónő-tanítónő kapcsolata
- szociális segítő
- Nevelési tanácsadó
- logopédus
- fejlesztőpedagógus
- pszichológus
- az önkormányzat jegyzője, gyámügyi előadó
- gyermekjóléti szolgálat

A gyermekvédelmi felelős feladatai:

- Az éves munkaterv elkészítése
- Az óvodán belül összefogja a gyermek- és ifjúságvédelmi munkát
- Összekötő az óvoda és a gyermekjóléti szolgálat között
- Indokolt esetben részt vesz a csoportok óvónőivel a családlátogatásokban

A hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekek sokkal több törődést, segítséget igényelnek, mint a problémamentes társaik. A szülőket is meg kell győzni arról, hogy ne tekintsék szégyennek a speciális (logopédus, fejlesztő pedagógus, pszichológus) fejlesztésének igénybevételét.

10. A NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉG NEVELÉSE

Az 1993. évi LXXVII. Törvény alapján a települési önkormányzatnak kötelező feladata kisebbségi oktatást megindítani, ha azt legalább nyolc szülő kéri.

Intézményünkben erre nem volt igény, de ez nem jelenti azt, hogy nem fordítunk kellő figyelmet az ehhez a csoporthoz tartozó gyermekek nevelésére. Feladatunk, hogy a többi gyermekkel közösen, előítéletek és felszínes benyomások nélkül nevelődjenek, fejlődjenek. Minden lehetőséget mozgósítunk, hogy három éves kortól járjanak óvodába az iskolai alkalmasság megalapozása miatt, valamint a családokban fellelhető hiányok pótlása érdekében. Építünk az otthonról hozott értékekre. Az óvodás gyermekeken keresztül igyekszünk formálni a családok szemléletét, életvitelét pozitív irányba.

11. HIT - és VALLÁSOKTATÁS

Az óvodában a területileg illetékes bejegyzett egyházak hit- és vallásoktatást szervezhetnek. Az egyházi jogi személy a hit- és vallásoktatást a szülők igénye szerint szervezheti a nevelési időn kívül. Az intézmény biztosítja a vallásoktatáshoz helyiség rendeltetésszerű használatát, valamint a rendelkezésre álló eszközökből a szükséges tárgyi feltételeket.

Az óvoda nem elkötelezett egyetlen vallás vagy világnézet mellett sem, tehát e tekintetben semlegesek vagyunk. Tiszteletben tartjuk a szülők, gyermekek, az alkalmazottak lelkiismereti- és vallásszabadságát.

12. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE

Egy jól működő gyermekintézménynek arra kell törekednie, hogy széleskörű kapcsolatrendszere legyen. Segítséget kap partnereitől, valamint részletes visszajelzést az óvoda működéséről. Mindkét dolog fontos működési feltétele intézményünk minőségi munkájának. Mivel szolgáltató intézmény vagyunk, ezért munkánkat a lehető legmagasabb színvonalon kívánjuk végezni, hogy valamennyi partnerünk elvárásának eleget tudjunk tenni, a visszajelzéseik által ítélhető meg a működésünk sikeressége.

12.1 Együttműködés a családdal

Elvárás, hogy ismerjük azokat a kihívásokat, szerepelvárásokat, amelyekkel napjainkban a kisgyermekes szülők szembesülnek. Ezek figyelembevételével előítélet mentes, elfogadó attitűddel, nyitott, partneri kommunikációra képesen alakítsuk a szülőkkel való kapcsolatukat, támogassuk őket gyermekeik nevelésében, a szülői szerepben való helytállásukban, segítsük elő, bátorítsuk a családok bevonódását az intézmény életébe. A gyermekek eredményes fejlesztése érdekében a családot

rendszerként értelmezzük, építünk a szülők bevonására, aktív részvételére. Támogató környezetet nyújtunk a szülők gyermeknevelési kompetenciáinak erősítéséhez, a szülői reziliencia fejlesztéséhez, valamint a segítő szolgáltatások igénybe vételéhez.

A szülőnek joga van óvodát választani gyermekének. Köteles az óvoda házirendjét betartani. A szülő dönt a gyermekét érintő kérdésekben, de a megfelelő és helyes döntés meghozatalához célszerű meghallgatni az óvónő véleményét is. Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. A szülőnek joga belátása szerint nevelni gyermekét, nekünk kötelességünk olykor ezeket a hatásokat kiegyenlíteni, kompenzálni. A szülőkkel együtt vagy néha ellenükre is örködnünk kell a gyermeki jogok érvényesítése felett. A szülőket nevelőpartnernek is tekintjük, hiszen a szülő tud legtöbbször a gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvónőnek van olyan szak tudása és korosztályi tapasztalata, mely alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Az óvodai nevelés nem lehet eredményes családi megerősítés nélkül, tehát az összhangban nevelés elengedhetetlen. Nevelési problémák esetén közösen kell megoldásokat keresni. Óvodánk feladata, hogy az óvodai dolgozók a szülőkkel együttműködve olyan légkört teremtsenek, olyan közösséget alkossanak, amely elősegíti a gyermekek harmonikus fejlődését, szocializációját, ezáltal a szülők a közösségfejlesztés aktív résztvevőivé válnak.

Az eredményes együttműködés feltételei:

- Kölcsönös bizalom a család és az óvoda között, nyílt, őszinte együttműködés.
- Az óvodának tiszteletben kell tartani a család világnézetét, hovatartozását
- A szülőnek éreznie kell, hogy szeretik gyermekét az óvodában
- Tapasztalnia kell, hogy gyermeke szeret óvodába járni, szereti óvónőit, a dajka néniket és társait.
- A szülő érezze, hogy számítanak a véleményére, tiszteletben tartják véleményét.
- Az óvónő emberi magatartásában, szakmai felkészültségében egyaránt példamutató legyen
- Folyamatos tájékoztatás biztosítása az óvoda életéről és a gyermekkel kapcsolatos történésekről
- Az óvodai élet tartalma és minősége feleljen meg a szülők elvárásainak, lássák biztosítva gyermekük fejlődését.

Kapcsolattartás formái:

- Beíratás
- Szülői értekezletek
- Fogadóórák
- Családlátogatás
- Beszoktatás
- Nyitott óvoda
- Ünnepségek
- Kirándulások
- Kulturális rendezvények
- Közös programok
- Kirándulások
- Mindennapos reggeli és délutáni találkozások
- Óvodai csoportok zárt facebook csoportja

12.2 Szülői közösség

Hatékony szerepe van az óvoda és a családok kapcsolattartási rendszerében. Az éves munkatervben közösen megfogalmazott, rögzített feladatok megvalósítása által válik élővé a kapcsolat. Funkciója, hogy segítse az információk áramlását az óvoda és a családok között, bizonyos feladatokban könnyítse az óvodai dolgozók nem neveléssel, fejlesztéssel kapcsolatos feladatait. Megválasztásuk csoportonként a szülők által történik a kölcsönös bizalom jegyében.

12.3 Kapcsolattartás a bölcsődével

Óvodába lépés előtt ez az intézmény neveli a gyermekek egy részét, ezért az átmenet zökkenőmentessé tétele érdekében olyan kapcsolatot kell kialakítani, mely során egymás nevelőmunkáját megismerhetjük, segíthetjük. Ez a kapcsolattartás könnyen kialakítható, hiszen egy épületben található a két intézmény. A gondozónők és a bölcsődés gyermekek napi kapcsolatban vannak az óvoda dolgozóival és a gyermekekkel. Látjuk egymás munkáját, a kialakított szokásrendszert. Erre építve intézményünk innovációjaként a bölcsődei kisgyermeknevelők és óvodapedagógusok több éves tapasztalataira építve kidolgozásra került a bölcsőde óvoda átmenet folyamata.

12.4 Kapcsolattartás az iskolával

Intézményünkben fokozott figyelmet szánunk az iskolai élethez szükséges alap képességek megerősítésére, figyelembe véve az egyéni eltéréseket és fejlődési potenciálokat. Az óvoda és a Taszári Fésűs Éva Általános Iskola együttműködési megállapodása alapján „ovi-suli program” sorozatot szervezünk, amelynek során a gyermekeknek, a szülőknek és az óvodapedagógusoknak is lehetőségük nyílik betekinteni az iskolában folyó nevelői, oktatói munkába, emellett alkalom kínálkozik a tanító személyének megismerésére is. A gyermekhez illesztett iskolakezdést, a kudarcok megelőzését szolgálják a pedagógiai programban azok a speciális, pedagógusokra vonatkozó feladat-meghatározások is, amelyek általános hatókörű szabályozóként érvényesek az intézmény teljes nevelőtestületére. Ezek az alábbiakban foglalhatók össze:

- tanítói hospitálások az óvodában;
- óvodapedagógusok látogatása az iskolában;
- tanítók bemutatkozása az óvodai szülői értekezleteken;
- nagycsoportosok látogatása az iskolában
- két heti rendszerességgel játékos ovi-suli foglalkozások a nagycsoportosoknak tanítónénikkel és az óvodapedagógusokkal.
- májusi szülői értekezletek megtartása a leendő elsősök szüleinek;
- munkatervi szinten szabályozott folyamatos szakmai kapcsolattartás az iskolával;

A gyermekek érdekében szükséges a folyamatos, eredményes együttműködés. Közös kell az átmenetet megkönnyíteni a gyermekek számára. Konszenzust igényel annak megtervezése, hogyan lehet közelíteni a két intézménytípus követelményrendszerét. El kell fogadni egymás tevékenységét, ezzel együtt azt is, hogy minden életkornak meg van a speciális szükséglete, sajátossága, melyet mind az óvodának, mind az iskolának ismernie kell és tiszteletben kell tartani.

12.5 Óvoda és közművelődési intézmények

Helyes, ha az óvoda minél szélesebb körben próbálja kialakítani kapcsolatait a környezetében működő közművelődési intézményekkel. Fontos ez azért, mert kiemelt óvodai feladatunk a gyermekek minél sokoldalúbb fejlesztése, sokféle óvodán kívüli tapasztalatszerzési lehetőség biztosítása. Ennek érdekében színházlátogatásokkal, bábszínházzal, zenés előadásokkal, versenyeken való részvételekkel, ünnepi műsorok előadásával igyekszünk színesebbé varázsolni a gyermekek óvodai életét.

12.6 Az óvoda egyéb kapcsolatai

Ahhoz, hogy intézményünk megfelelően működjön, nagyon sok olyan kapcsolattal kell rendelkeznie, mely anyagi vagy szakmai szinten képes segítséget biztosítani számunkra. Ezekkel az intézményekkel, szervezetekkel a lehető legszorosabbra kell fűzni kapcsolatunkat, hiszen csak közösen érhetjük el kitűzött céljainkat. Meg kell ismerni egymás elvárásait, véleményét, mert csak így biztosítható a kiegyensúlyozott együttműködés feltétele.

Partnereink a következők:

- Fenntartó (önkormányzat képviselő testülete)
- Nevelési tanácsadó
- Speciális képességeket vizsgáló szakértői bizottság
- Egészségügyi hálózat (orvos, védőnő)
- Gyermek és ifjúságvédelmi intézmények
- Gyermekjóléti szolgálat
- Sportegyesületek
- Vállalkozók, cégek, szponzorok, civil szervezetek
- Általános Iskola
- Református Idősek Otthona

12.7 Az intézmény egyéb szolgáltatásai

Partneri igények és elégedettség vizsgálatok eredményeinek elemzése során felmerült a szülők, mint közvetlen partnerek részéről, javaslat néhány szolgáltatás iránt. Ezeknek eleget téve minden tanév elején felülvizsgáljuk az igényeket és a lehetőségeket. A napirendhez igazodva biztosítunk egyéb szolgáltatásokat.

13. FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
Magyar Közlöny, 2012.
2. Dr. Hegyi Ildikó: Fejlődési lépcsőfokok óvodáskorban
3. Nagy Jenőné: Óvodai program készítés, de hogyan?
OKI Budapest
4. Óvoda az ezredfordulón
Művelődési és Köznevelési Minisztérium
5. Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan
Budapest, Gondolat 1978.
6. Kovács György – Bakos Éva: Játék az Óvodában
Debrecen, Szerzői Kiadó 1995

14. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

- 1.) **Készítette:** Taszári Napsugár Óvoda és Bölcsőde nevelőtestülete

Dátum: 2020. december 10.

.....

intézményvezető
Ph

- 2.) A(z) Taszári Napsugár Óvoda és Bölcsőde módosított pedagógiai programjában foglaltakkal kapcsolatban az óvoda nevelőmunkát segítő alkalmazottai a **tájékoztatást megkapták.**

Dátum: 2020. december 10.

.....
a nevelőmunkát segítő alkalmazottak nevében

- 3.) A(z) Taszári Napsugár Óvoda és Bölcsőde módosított pedagógiai programjáról magasabb jogszabályban - Nkt. 72. § (5) bek.- biztosított jogok alapján a szülői közösség **a tájékoztatást megkapta.**

Dátum: 2020. december 10.

.....
a szülői közösség nevében

- 4.) Az **Nkt. 26. § (1) bekezdése** alapján Utasiné Kenderák Tímea, mint az Taszári Napsugár Óvoda és Bölcsőde vezetője nyilatkozom, hogy a pedagógiai program jelenlegi módosítása a fenntartótól többletfinanszírozást nem igényel.

.....

intézményvezető
Ph

- 5.) Az óvoda nevelőtestülete magasabb jogszabályban meghatározott elvárás alapján, át nem ruházható jogkörében –(Nkt. 26. § (1) bek, és Nkt. 70. § (1)-(2) – biztosított döntési hatáskörében PP-1/2020. (12.10.) számú határozatával **elfogadta**.

Dátum: 2020. december 10.

.....
Bálintné Farkas Zsuzsanna

a nevelőtestület nevében

- 6.) Az óvoda nevelőtestülete által elfogadott módosított pedagógiai programot az intézmény vezetője magasabb jogszabályban (Nkt.26. § (1) meghatározott **döntési hatáskörében** PP-1/2020. (12.10.) határozatszámom **JÓVÁHAGYTA**.

Dátum: 2020. december 10.

.....
Kovácsné Kőrösi Zsuzsanna

